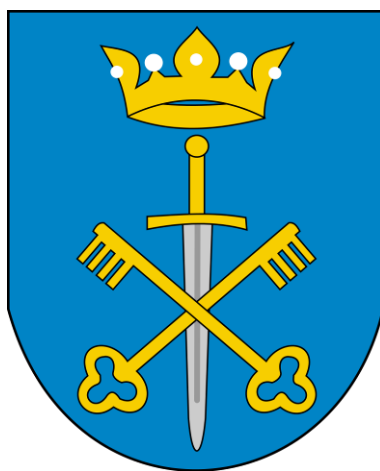

**OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE
PODSTAWOWE DLA OBSZARU
GMINY JASŁO**

03.07.2025 r.

Zespół autorski:

mgr inż. Patrycja Kosyło
mgr Agnieszka Michalska
mgr Szymon Krok
mgr inż. Miłosz Banasiewicz

Spis treści

1. Wstęp	7
1.1. Podstawa formalno-prawna	7
1.2. Cel i zakres opracowania	7
2. Metodyka zastosowana przy sporządzaniu opracowania	7
3. Lokalizacja terenu opracowania	8
4. Rozpoznanie i charakterystyka środowiska	10
4.1. Geologia	10
4.2. Warunki budowlane	11
4.3. Geomorfologia	11
4.4. Surowce mineralne	14
4.5. Użytkowanie gruntów	15
4.6. Gleby	17
4.7. Warunki hydrologiczne	17
4.7.1. Wody powierzchniowe	17
4.7.2. Wody podziemne	19
4.8. Klimat	21
4.9. Walory krajobrazowe i zabytki	22
4.10. Różnorodność biologiczna	29
4.10.1. Szata roślinna	29
4.10.2. Fauna	30
4.11. Powiązania przyrodnicze analizowanych obszarów z otoczeniem	30
4.11.1. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione	30
4.11.2. Korytarze ekologiczne	34
4.11.3. System przyrodniczy gminy	35
5. Diagnostyka stanu i funkcjonowania środowiska	37
5.1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolność regeneracji	37
5.2. Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych i możliwości ich kształtowania	38
5.3. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi	39
5.4. Ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku	39
5.5. Ocena stanu oraz zagrożeń środowiska oraz możliwości ich ograniczania	39
5.5.1. Stan wód powierzchniowych	39
5.5.2. Stan wód podziemnych	40
5.5.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna	41

5.5.4.	Zagrożenie powodziowe	42
5.5.5.	Stan powietrza atmosferycznego i źródła jego zanieczyszczeń	42
5.5.6.	Zagrożenie osuwiskowe	43
5.5.7.	Hałas.....	44
5.5.8.	Gospodarka odpadami.....	44
5.5.9.	Bariery antropogeniczne dla powiązań ekologicznych oraz zagrożenia dla form ochrony przyrody.....	44
6.	Wstępna prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku	45
7.	Ekofizjograficzne uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego	45
7.1.	Strefy przyrodnicze.....	45
7.2.	Strefa rolnicza	46
7.3.	Warunki lokalizacji zabudowy.....	46
7.4.	Strefy turystyczne.....	47
7.5.	Przemysł.....	47
7.6.	Komunikacja	47
8.	Wnioski i wytyczne do dokumentów planistycznych	48
	Załączniki.....	51
	Dokumenty i materiały źródłowe	51
	Akty prawne uwzględnione w opracowaniu	51
	Materiały źródłowe.....	52
	Spis rycin.....	54
	Spis tabel	54

1. Wstęp

1.1. Podstawa formalno-prawna

Obowiązek sporządzenia opracowania ekofizjograficznego do dokumentów planistycznych wynika z art. 72 ust. 1–6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. 2024 r. poz. 54).

Zgodnie z § 1 rozporządzenia z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych sporządza się je biorąc pod uwagę:

- dostosowanie funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych,
- zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze objętym opracowaniem,
- zapewnienie warunków odnawialności zasobów środowiska,
- eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń i negatywnego oddziaływania na środowisko.

1.2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania ekofizjograficznego są ustalenia w zakresie funkcji użytkowych i zasady zagospodarowania terenów, zgodnie z ideą rozwoju zrównoważonego, na podstawie przeprowadzonych analiz środowiska przyrodniczego, diagnozy jego aktualnego stanu oraz prawdopodobnych kierunków zmian przy zachowanym sposobie użytkowania.

Przedmiotowe opracowanie ekofizjograficzne, zgodnie z § 5.1. rozporządzenia z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych, składa się z dwóch integralnych części tj. części opisowej oraz kartograficznej, które w myśl § 6 obejmują:

- rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowania środowiska, udokumentowane i zinterpretowane przestrzennie,
- diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska,
- wstępną prognozę dalszych zmian zachodzących w środowisku, polegającą na określeniu kierunków i możliwości intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie,
- określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, polegające w szczególności na wskazaniu obszarów, które powinny pełnić funkcje przyrodnicze,
- ocenę przydatności środowiska, polegającą na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru,
- określenie uwarunkowań ekofizjograficznych, formułowanych w postaci wniosków z analiz, prognoz i ocen, stosowane do przedmiotu i skali sporządzanego dokumentu.

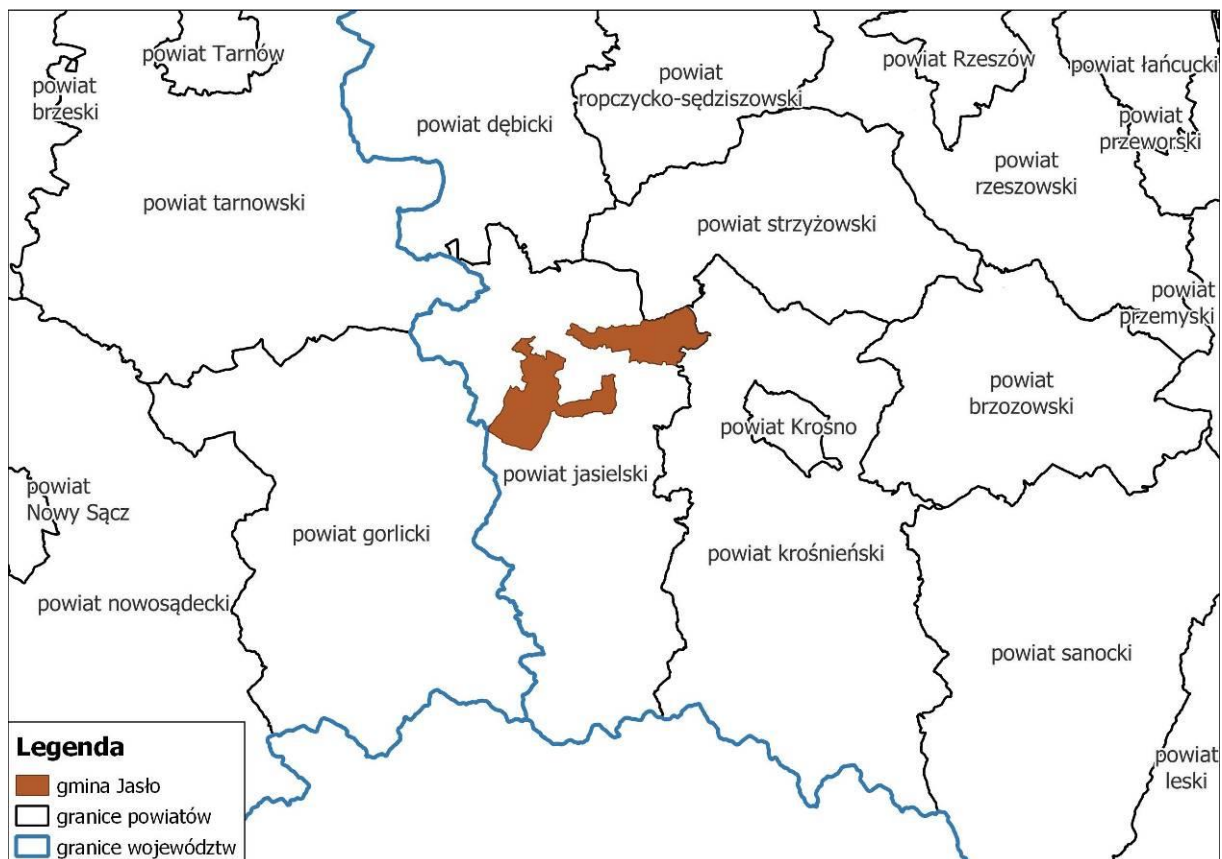
2. Metodyka zastosowana przy sporządzaniu opracowania

Opracowanie zostało wykonane na podstawie przeprowadzonej w terenie wizji, analizy danych teledetekcyjnych, dostępnych materiałów kartograficznych, planistycznych i innych, w tym m.in. dokumentacji geologicznej, map środowiskowych, dokumentacji hydrologicznej, dokumentów dla obszarów objętych formami ochrony przyrody, danych o lasach oraz innych dostępnych informacji

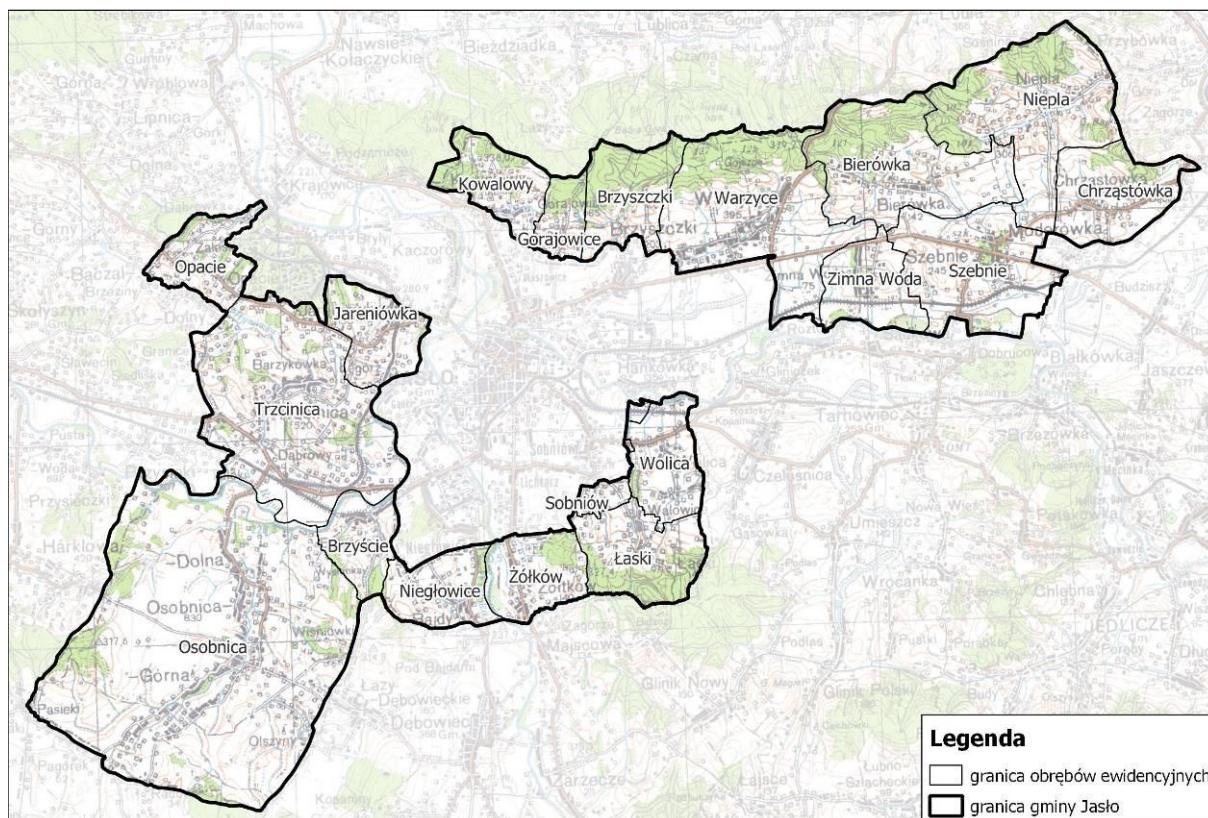
w formie danych przestrzennych. Szczegółowość i zakres ekofizjografii wynikają z przyjętej skali 1: 10 000.

3. Lokalizacja terenu opracowania

Zasięg terenu opracowania obejmuje cały obszar gminy Jasło w jej granicach administracyjnych. Gmina położona jest w powiecie jasielskim, w zachodniej części województwa podkarpackiego. Obejmuje tereny leżące wokół miasta Jasła. Od północy graniczy z gminami Kołaczyce i Brzyska oraz gminą Frysztak leżącą w powiecie strzyżowskim, od wschodu z gminami Wojaszówka i Jedlicze z powiatu krośnieńskiego, od południa z gminami Tarnowiec i Dębowiec, a od zachodu z gminą Skołyszyn oraz gminą Lipniki, znajdującą się w województwie małopolskim, w powiecie gorlickim. Położenie gminy na tle powiatu przedstawia Ryc. 1. Podział administracyjny gminy na obręby ewidencyjne prezentuje Ryc. 2.

Ryc. 1. Lokalizacja gminy Jasło na tle powiatów

Ryc. 2. Obręby ewidencyjne w granicach gminy Jasło

Gmina ma charakter wiejski, a jej powierzchnia wynosi 93 km², co stanowi ok. 11,2% powierzchni powiatu. W 2024 roku według danych GUS zamieszkiwało ją 15 872 osób, a gęstość zaludnienia wyniosła ok. 170,6 os/km². W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców. W granicach gminy znajduje się 19 obrębów ewidencyjnych: Bierówka, Brzyszczy, Brzyskie, Chrzastówka, Gorajowice, Jareniówka, Kowalowy, Łaski, Niegłowice, Niepla, Opacie, Osobnica, Sobniów, Szebnie, Trzcinka, Warzyce, Wolica, Zimna Woda, Żółków. Siedzibą gminy jest miasto Jasło.

Przez obszar opracowania przebiega droga krajowa nr 28 relacji Zator-Medyka (granica państwa), drogi wojewódzkie nr 992 (Jasło-dawne przejście graniczne Ożenna-Niżna Polianka ze Słowacją) i nr 988 (Babica-Warzyce) oraz linie kolejowe nr 106 (Rzeszów-Jasło) i nr 108 (Zator-granica z Ukrainą w Krościenku).

Na terenie gminy znajdują się cenne przyrodniczo obszary. Objęte są one ochroną w ramach obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Istotną rolę w przyrodniczym systemie stanowią rzeki: Wisłoka, Jasiołka i Ropa. Obszar gminy charakteryzuje urozmaicona rzeźba terenu. Obszar całej gminy jest strefą podmiejską związaną z rozwojem zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności. Tereny o funkcjach rolniczych i leśnych przeplatają się z funkcją mieszkaniową.

4. Rozpoznanie i charakterystyka środowiska

4.1. Geologia

Gmina Jasło położona jest w obrębie zewnętrznych Karpat fliszowych. Niemal w całości znajduje się w obrębie śląskiej jednostki stratygraficzno-facjalnej Karpat. Jedynie południowo zachodnie krańce gminy położone są w obrębie jednostki magurskiej, która została od południa nasunięta na jednostkę śląską. Generalny przebieg osi fałdowych elementów tektonicznych na analizowanym obszarze to północny zachód- południowy wschód.

Najstarszymi utworami jednostki śląskiej są dolnokredowe łupki cieszyński stwierdzone w czołowej partii nasunięcia płaszczowiny śląskiej. Są to czarne, wapniste łupki z wkładkami piaskowców. Na nich zalegają należące do górnej kredy warstwy Igockie, na które składają się naprzemianległe piaskowce cienkoławicowe i ciemne łupki. Powyżej w profilu znajdują się warstwy godulskie – piaskowce grubo- i średnioławicowe z wkładkami łupków i zlepieńców. Do utworów górnej kredy należą także warstwy istebniańskie, złożone z gruboławicowych, masywnych, niekiedy zlepieńcowatych piaskowców, przechodzących ku górze w czarne lub brunatne łupki. Nad nimi w profilu zalegają trzeciorzędowy kompleks czerwonych (pstrych) łupków i występujących w ich obrębie soczew piaskowców ciężkowickich. Wyżej leżą eoceńskie warstwy hieroglifowe. Tworzy je kompleks cienko- i średnioławicowych piaskowców, przetykany zielonkawymi lub szarymi łupkami. Ponad warstwami hieroglifowymi zalega bardzo zróżnicowany kompleks tzw. warstw menilitowych. W jego skład wchodzi liściaste, czarne lub ciemnobrunatne łupki, wkładki cienkoławicowych piaskowców oraz mocno skrzemionkowane skały zwane rogowcami, występujące w otoczeniu margli. Najmłodszymi (oligocen) na analizowanym terenie ogniwami fliszowymi jednostki śląskiej są warstwy krośnieńskie wykształcone jako gruboławicowe piaskowce przechodzące ku górze w naprzemianległe szare silnie margliste łupki z wkładkami piaskowców cienko- i średnioławicowych.

Na terenie gminy najstarsze utwory jednostki śląskiej występujące na powierzchni to warstwy istebniańskie górne z okresu górnej kredy-paleogenu. Występują one na obszarze antykliny Podzamcza (Grab Warzyc). Na tym terenie odsłaniają się także warstwy menilitowe, które znaleźć można również w obrębie fałd Żółkowa i fałdu Majscowej-Łubienka w zachodniej części gminy, gdzie występują wraz z warstwami krościeńskimi dolnymi. W obrębie antykliny Osobnicy na powierzchni odsłaniają się piaskowce ciężkowickie.

Jednostka magurska na terenie gminy reprezentowana jest przez tzw. półwysyp Harkłowej. W budowie bierze udział głównie paleogen. Starsze, górnokredowe warstwy inoceramowe mają charakter piaskowcowo-łupkowy. Do najstarszych utworów trzeciorzędowych należą paleoceńsko-eoceńskie łupki pstre. Największą powierzchnię zajmuje kompleks marglisty tzw. warstw z Dułabki, których czas osadzania określa się na górny eocen i dolny oligocen. Powyżej występują znane z profilu jednostki śląskiej warstwy menilitowe i krośnieńskie. W obrębie „półwyspu Harkłowej” odsłaniają się też fragmenty innych facji, m.in. warstwy hieroglifowe i piaskowce ciężkowickie.

Odsłaniające się w południowo zachodniej części gminy fragmenty jednostki magurskiej to głównie łupki pstre oraz łupki i piaskowce glaukonitowe (warstwy z Dułabki).

Na trzeciorzędowych utworach fliszowych zalegają utwory czwartorzędowe o różnej genezie i miąższości. Dna dolin rzecznych Wisłoki, Ropy, Bednarki, Jasiołki oraz mniejszych potoków wypełnione są głównie przez plejstoceńskie holocenne utwory tarasów rzecznych różnych poziomów – głązy, żwiry, piaski, gliny, ropy oraz mułki. Występują także osady związane z działalnością lodowców. Są to żwiry i głązy lodowcowe oraz osady fluwioglacjalne. W północnej części gminy w rejonie garbu Warzyc znaczny zasięg i miąższość mają gliniaste osady stokowe

i zwietrzelinowe. Koluwia holocenijskich osuwisk skalnych i zwietrzelinowych są często obserwowane na zboczach zbudowanych z pstrych łupków warstw krośnieńskich i inoceramowych.

4.2. Warunki budowlane

O warunkach geologiczno-inżynierskich decyduje kilka czynników – rodzaj i stan gruntów, morfologia terenu, głębokość usytuowania zwierciadła wód podziemnych, występowanie procesów geodynamicznych i inne.

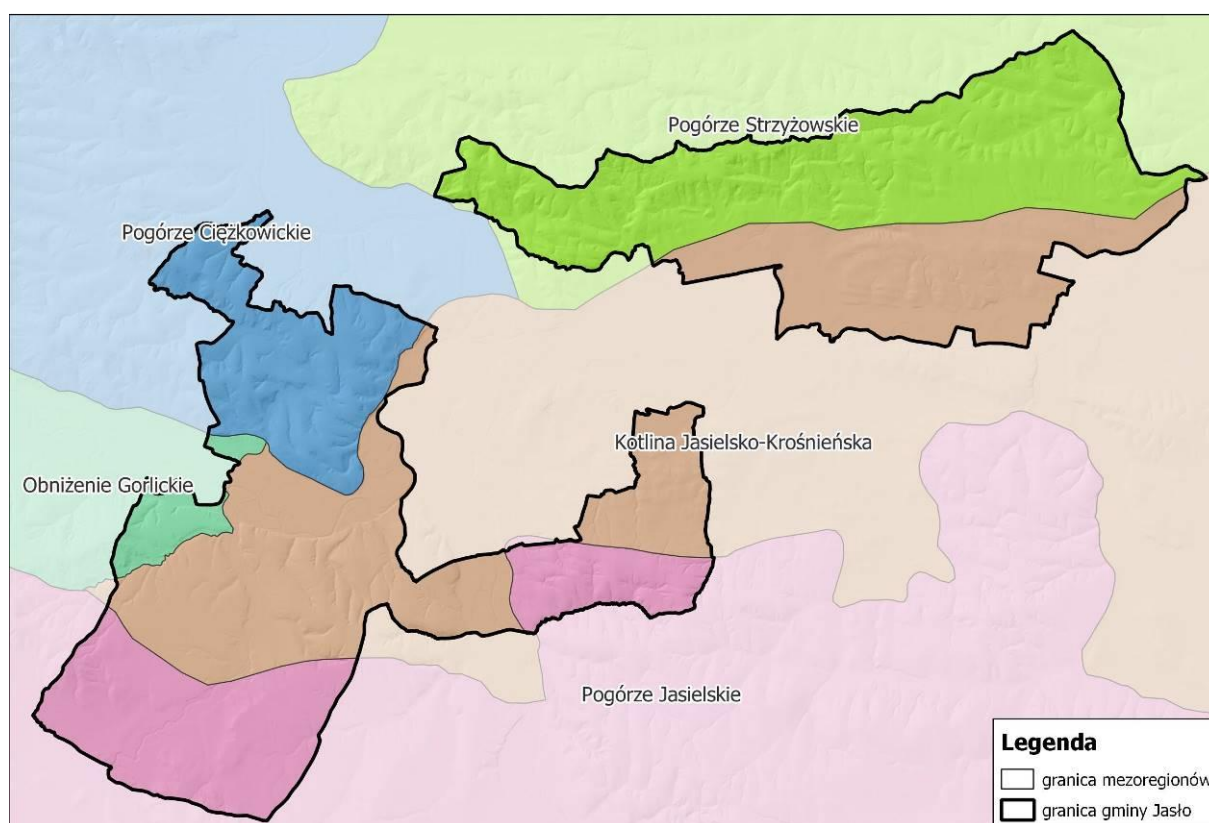
Tereny o warunkach korzystnych dla budownictwa to przede wszystkim obszary występowania gruntów skalistych, spoistych w stanie zwartym, półzwartym, twardeplastycznym oraz grunty niespoiste średniozagęszczone i zagęszczone, w których głębokość występowania wody gruntowej przekracza 2 m p.p.t. Występują one na obszarach obejmujących wyższe tarasy rzek, gdzie występują osady akumulacji rzecznej: mady, piaski ze żwirkami i piaski gliniaste oraz w częściach grzbietowych, zbudowanych ze skał fliszowych z przewagą piaskowców.

Obszary o warunkach utrudniających budownictwo to tereny występowania gruntów słabonośnych (organicznych, spoistych w stanie miękkoplastycznym i plastycznym, zwietrzelin gliniastych na stromych stokach, gruntów niespoistych luźnych). Tereny niekorzystne dla budownictwa to także tereny, w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu, obszary występowania wód agresywnych, obszary podmokłe i zabagnione, tereny zalewane w czasie powodzi. Takie miejsca na terenie gminy mogą występować wzdłuż dolin rzecznych – Wisłoka, Jasiołki, Ropy, Bendarki oraz mniejszych cieków. Złe warunki podłoża budowlanego występują także na stokach wzgórz o znacznych spadkach terenu, na obszarach objętych ruchami masowymi. Obszary te zajmują największe powierzchnie w obrębie Garbu Warzyc.

4.3. Geomorfologia

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym (Solon i in. 2018) gmina Jasło położona jest w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich, na terenie Pogórza Środkowobeskidzkiego, w granicach pięciu mezoregionów:

- Pogórze Ciężkowickie (513.62),
- Pogórze Strzyżowskie (513.63),
- Obniżenie Gorlickie (513.66),
- Kotlina Jasielsko-Krościeńska (513.67),
- Pogórze Jasielskie (513.68).

Ryc. 3. Gmina Jasło na tle mezoregionów

Pogórze Ciężkowickie położone jest pomiędzy dolinami Białej na zachodzie i Wisłoki na wschodzie. Południową granicę wyznaczają doliny Bieśninki, Moszczanki i Ropy. Charakterystyczną cechą mezoregionu jest mozaikowy układ typów rzeźby z przewagą średnich pogórzy o łagodnych stokach w zlewni Białej oraz niskich pogórzy, silnie i głęboko rozczłonkowanych w zlewni Wisłoki. Do najwyższych szczytów należą, położone poza granicami gminy, Brzanka (534 m n.p.m.) oraz Liwocz (562 m n.p.m.). Ukształtowane zostały na odporniejszych kredowych utworach warstw godulskich jednostki śląskiej. W południowej części regionu serie fliszowe tej jednostki to głównie łupki oraz piaskowce cienko- i średnioławicowe warstw krośnieńskich, a także gruboławicowe piaskowce ciężkowickie, na wychodniach których rozwinęły się formy ostańcowe. Północny obszar pogórza położony pomiędzy Tuchowem a Pilznem zbudowany jest z plejstocenijskich osadów czwartorzędowych, głównie lessów. Zasięg tych utworów wyznacza północną granicę mezoregionu., która na południe od Tarnowa stanowi wyraźny 150 m próg z kulminacją w postaci Góry św. Marcina (384 m n.p.m.). Na obszarze regionu, w tym na terenie gminy Jasło, występują utwory koluwalne, wskazujące na osuwiska jako istotne procesy rzeźbotwórcze. Na sieć rzeczną wpływają liczne dyslokacje, warunkując m.in. przełomy rzeczne Sitniczanki i Rzepianki.

Pogórze Strzyżowskie zajmuje rozległy teren pomiędzy doliną Wisłoki i Wisłoka, w części północnej pomiędzy Dębicą a Rzeszowem na długości ponad 50 km. Północna granica nawiązuje do zasięgu utworów miocenu w Karpatach, sąsiadujących z zapadliskiem przedkarpackim. Na południu zwęża się do ok. 15 km i sąsiaduje z Kotliną Jasielsko-Krośnieńską. Południowa granica, która przebiega przez teren gminy, jest wyznaczona zasięgiem Garbu Warzyc (387 m n.p.m.), zbudowanego z piaskowców warstw istebniańskich jednostki śląskiej. Do młodszych skał budujących pogórze należą mniej odporne warstwy krośnieńskie, łupki i piaskowce serii skolskiej, a także w północnej

części lessy i utwory lessopodobne na osadach morza mioceńskiego. Większość obszaru zajmują typowe dla pogórza średniego wzgórza o stromych lub łagodnych stokach, rozdzielone płaskodennymi dolinami np. Garb Sowiny i Garb Warzyc rozdzielone Kotliną Kołaczyc. Dominantę w rzeźbie mezoregionu stanowi Pasma Klonowej Góry z najwyższym szczytem – Bardo (534 m n.p.m.). Północno-zachodnia część regionu, zwłaszcza zlewnia Kamienicy, jest intensywnie modelowana przez procesy osuwiskowe.

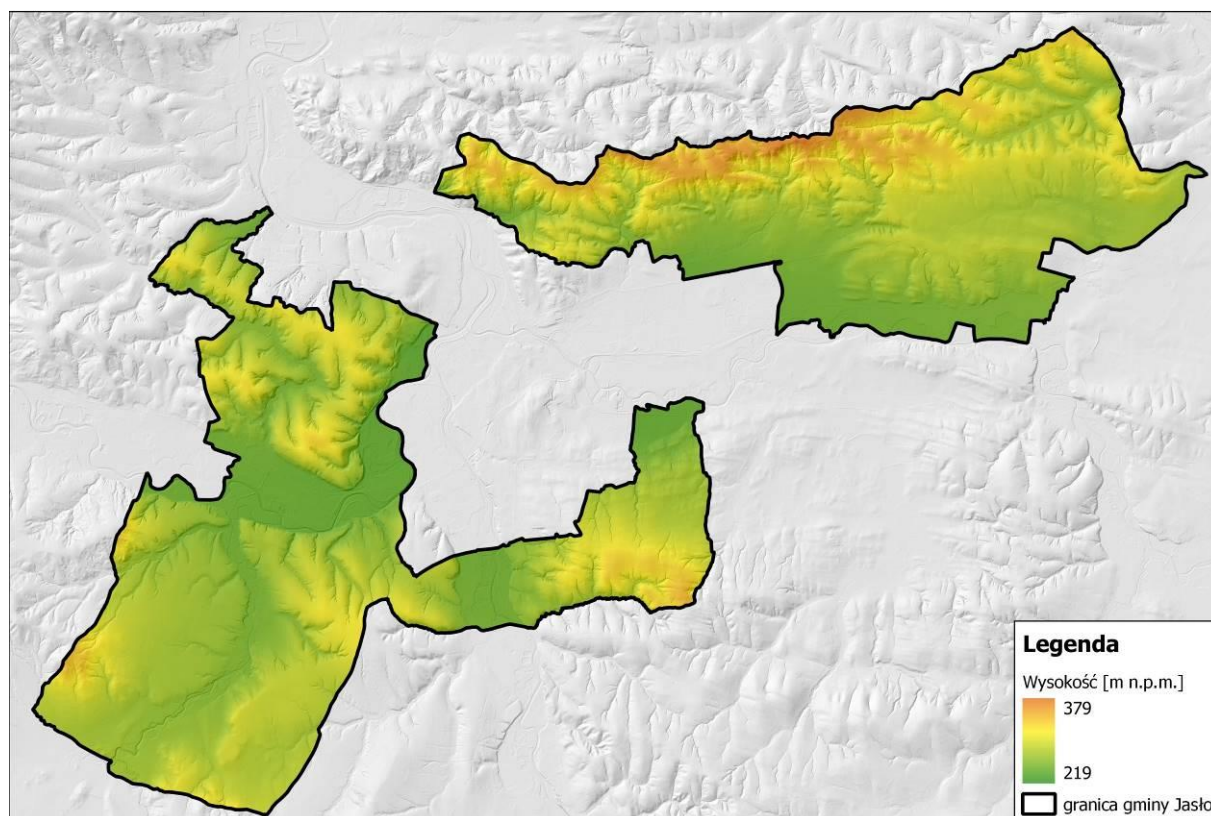
Obniżenie Gorlickie jest najmniejszym mezoregionem na terenie Pogórza Środkowobeskidzkiego. Obejmuje wydłużone równoleżnikowo, denudacyjne obniżenie w obrębie warstw jednostki śląskiej, zbudowanej z mało odpornych łupkowych warstw z Gorlic oraz warstw krośnieńskich dolnych. Najważniejszą rzeką regionu jest Ropa, która zamyka go w północnej części. Przebiega ona systemem uskoku pomiędzy Golicami i Bieczem. Wschodnią granicę wyznacza styk płaszczowin śląskiej i magurskiej. Ważnym elementem rzeźby są terasy erozyjno-akumulacyjne pochodzące z różnych okresów. Najwyższa z nich o wysokości ok. 90 metrów występuje w Gorlicach. W Kotlinie Libuszy zlokalizowana jest najlepiej wykształcona terasa z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Najwyżej położone tereny sięgają pogórskiego poziomu denudacyjnego, ponad który wybija się szczyt Łysej Góry (438 m n.p.m.).

Kotlina Jasielsko-Krościńska rozciąga się od Jasła, przez Krosno aż do Sanoka na wschodzie, gdzie zamyka ją dolina potoku Pielnica. Kotlina tworzy rozległe, płaskie obniżenie o przebiegu północny-zachód – południowy-wschód. Ukształtowana została w obrębie mało odpornych osadów centralnego synklinorium karpackiego, zbudowanego z warstw krośnieńskich jednostki śląskiej. Kotlina wypełniona jest osadami rzecznyymi i jeziornymi. Odwadniana jest przez Wisłok i jego dopływy. Charakterystycznymi formami są duże doliny rzeczne z różnowiekowymi terasami erozyjno-akumulacyjnymi, w tym pochodzenia wodno-lodowcowego oraz towarzyszące im niskie garby strukturalne dowiązujące do wychodni bardziej odpornych utworów warstw menilitowych. Najniżej położonym miejscem na terenie mezoregionu jest koryto Wisłoki w Jaśle (221 m n.p.m.), która w samym mieście przyjmuje wody Ropy i Jasiołki oraz dno doliny Wisłoka w Krośnie (225 m n.p.m.). Najwyżej położonym punktem jest Góra Patria (474 m n.p.m.) znajdująca się we wschodniej części mezoregionu.

Pogórze Jasielskie jest znacznie rozczłonkowanym mezoregionem, rozciągającym się z północnego zachodu na południowy wschód pomiędzy Bieczem a Duklą. Rzeźba ma charakter falisty, z równoleżnikowo ułożonymi garbami. Pogórze położone jest w zlewni Wisłoki. Przecina ona region w środkowej części, tworząc wraz z swoimi dopływami szerokie obniżenie dolinne (Kotlina Osieka) z różnowiekowym systemem teras rzecznych i stożków napływowych. Granica zachodnia mezoregionu wyznaczona jest poprzez zasięg utworów tzw. półwyspu Harklowej – jednostki magurskiej, nasuniętej na jednostkę śląską, z kulminacją w postaci garbu Łysej Góry (448,5 m n.p.m.). Wschodnią granicę z Pogórzem Bukowskim stanowi koryto rzeki Jasiołki, prawego opływu Wisłoki. Południowa granica z Beskidem Niskim zaznacza się w krajobrazie jako podnóże wyraźnego progu gór o wysokości względnej od 150 do 250 m. Rozwinięta sieć rzeczna ma charakter rusztowy. Cieki wcinają się w pogórza niskie i średnie, ścięte różnowiekowymi powierzchniami zrównań. Najwyższym szczytem regionu jest góra Franków (Liwocz) – 533,1 m n.p.m. nad Duklą, położona w jego południowo-wschodniej części i zbudowana z piaskowców warstw krośnieńskich dolnych jednostki śląskiej.

Gmina Jasło charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyżej położone obszary w gminie znajdują się w jej północnej części na terenie Pogórza Strzyżowskiego. Wysokości bezwzględne dochodzą tam do 379 m n.p.m. Najniższymi wysokościami charakteryzują się tereny położone w dolinach rzecznych. Najniżej położony punkt w gminie znajduje się w dolinie Ropy,

a jego wysokość wynosi ok. 219 m n.p.m. Wysokości bezwzględne obszaru opracowania prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 4. Rzeźba terenu gminy Jasło

4.4. Surowce mineralne

Na terenie gminy Jasło występuje osiemnaście udokumentowanych złóż surowców mineralnych: kruszyw naturalnych, surowców energetycznych oraz surowców budowlanych. Ich charakterystykę przedstawiono w tabeli nr 1. Dla czterech złóż wyznaczono obszary i tereny górnicze.

Złóża piasków i żwirów zlokalizowane są w dolinach rzek Wisłoki, Ropy i Jasiołki. Miąższość utworów żwirowych wzrasta z biegiem rzek, ale jednocześnie cechuje się mało regularną budową pokładową, która wynika z ukształtowania podłoża. Do złóż eksploatowanych należą złoża ropy naftowej i gazu ziemnego. Na terenie gminy znajduje się około 60 szybów służących wydobyciu tych surowców. Znajdują się w zdecydowanej większości w południowo-zachodniej części gminy, w okolicach Osobnicy.

Tab. 1. Charakterystyka złóż na terenie gminy Sanok

Lp.	Nazwa złoża	Kopalina	Status złoża	Teren górniczy	Obszar górniczy	Całkowita powierzchnia złoża
KRUSZYWA NATURALNE						
1.	Dobrucowa	żwir	złożo rozpoznane szczegółowo	-	-	8.393 ha
2.	Łęgórz	piasek ze żwirem	złożo rozpoznane wstępnie	-	-	7.200 ha
3.	Niegłowice	żwir	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	63.000 ha

4.	Nieglówice II	żwir	złoże rozpoznane szczegółowo	-	-	0.810 ha
5.	Osobnica I	piasek ze żwirem	eksploatacja złoża zaniechana	Osobnica I	Osobnica I	1.052 ha
6.	Przysieki	piasek ze żwirem	złoże rozpoznane wstępnie	-	-	9.000 ha
7.	Szebnie	piasek ze żwirem	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	0.310 ha
8.	Szebnie I	żwir	złoże rozpoznane szczegółowo	-	-	3.171 ha
9.	Szebnie Stefanik	żwir	eksploatacja złoża zaniechana	Szebnie Stefanik	Szebnie Stefanik	1.257 ha
10.	Szebnie-Stefanik I	żwir	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	1.970 ha
11.	Szebnie-Stefanik II	żwir	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	1.862 ha
12.	Zimna Woda	piasek ze żwirem	złoże rozpoznane wstępnie	-	-	29.000 ha
13.	Żółków	piasek ze żwirem	złoże rozpoznane wstępnie	-	-	13.209 ha
14.	Żółków I	piasek ze żwirem	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	0.933 ha
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWALNEJ						
15.	Niepla	glina i iłolupki	złoże rozpoznane wstępnie	-	-	8.996 ha
16.	Żółków	glina, łupki	eksploatacja złoża zaniechana	-	-	16.700 ha
SUROWCE ENERGETYCZNE						
17.	Osobnica	ropa parafinowa, gaz ziemny z pól gazowych, gaz ziemny ze złóż ropy naftowej	złoże zagospodarowane	Osobnica 2	Osobnica 2	168.000 ha
18.	Roztoki	ropa parafinowa, gaz ziemny z pól gazowych	złoże zagospodarowane	Roztoki I	Roztoki I	20.000 ha

4.5. Użytkowanie gruntów

W granicach obszaru gminy Jasło dominują użytki rolne (ok. 69%), wśród których największy udział mają grunty orne a także pastwiska i łąki, zlokalizowane głównie w dolinach rzecznych. Sady zajmują niewielkie powierzchnie, a ich największa koncentracja występuje na terenie obrębu Jareniówka. W strukturze użytków rolnych znajdują się także grunty pod rowami, grunty pod stawami, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych oraz nieużytki. Grunty orne występują na terenie całej gminy, z wyjątkiem wyżej położonych terenów pogórzy.

Grunty zabudowane stanowią prawie 7% powierzchni gminy, z czego większość stanowią grunty rolne zabudowane – obrazuje to charakter rolniczy gminy oraz występowanie dużej liczby zabudowy zagrodowej. Zwarta sieć osadnicza poszczególnych miejscowości koncentruje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych miejscowości. Na terenie obrębów położonych przy granicy z miastem Jasło obserwuje się rozpraszanie zabudowy.

Lesistość obszaru wynosi niecałe 20%, co oznacza, że jest o ok. 10% niższa niż lesistość Polski. Największe kompleksy leśne na terenie gminy pokrywają wzgórza Pogórza Strzyżowskiego. Mniejsze kompleksy zlokalizowane są na obszarze Pogórza Jasielskiego. Koncentrują się w nich walory przyrodnicze, a także odznaczają się one wysoką bioróżnorodnością.

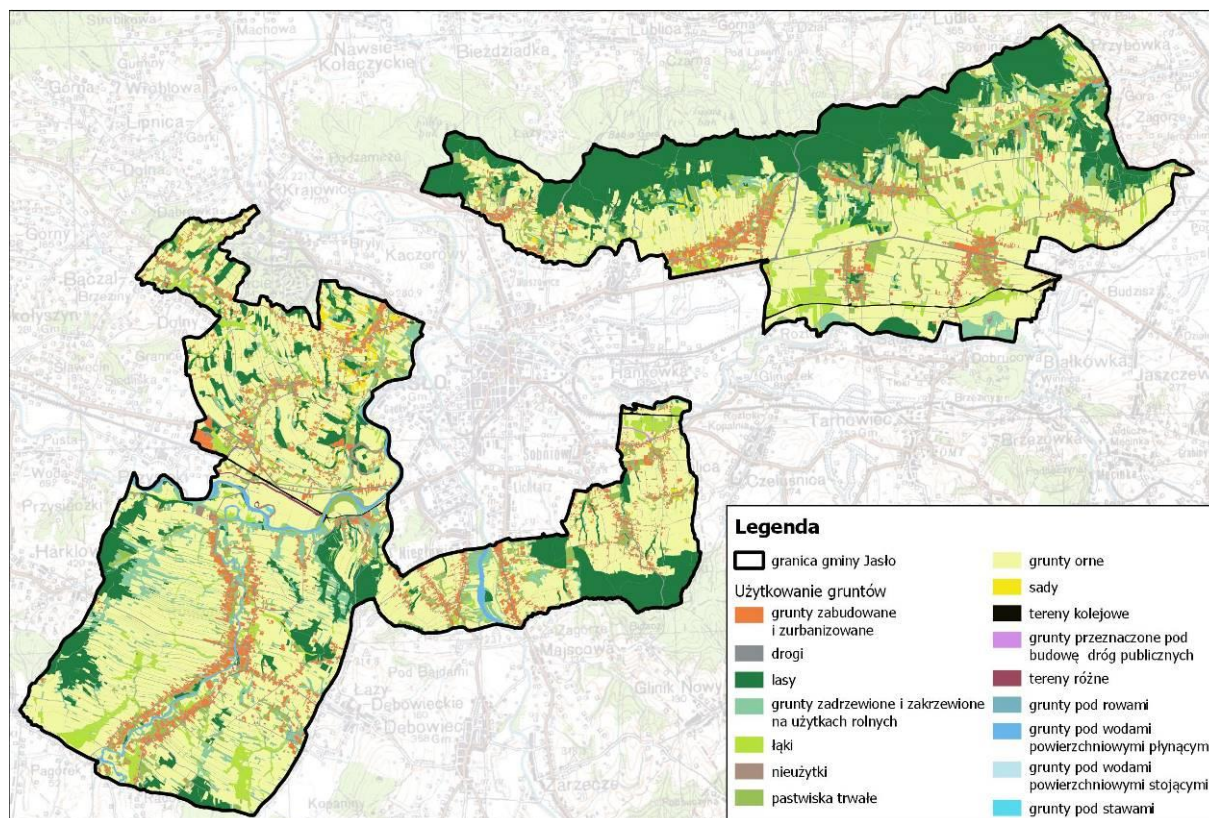
Tereny zajęte przez wody powierzchniowe zajmują ok. 1% powierzchni gminy i związane są z przepływającymi przez gminę rzekami – Wisłokę oraz jej dopływy. Ok. 3,5 % analizowanego obszaru pokrywa sieć komunikacyjna – drogi oraz tereny kolejowe. Najważniejszym ciągiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 28 relacji Zator-Medyka (granica państwa). Przez gminę przebiega także droga wojewódzka nr 992 (Jasło-dawne przejście graniczne Ożenna-Niżná Polianka

ze Słowacją) i nr 988 (Babica-Warzyce) oraz linie kolejowe nr 106 (Rzeszów-Jasło) i nr 108 (Zator-granica z Ukrainą w Krościenku). Podział na poszczególne użytki wraz z ich powierzchnią przedstawia poniższa tabela.

Tab. 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Jasło

Rodzaj użytku	powierzchnia [ha]	powierzchnia [%]
B - tereny mieszkaniowe	181,07	1,95
Ba - tereny przemysłowe	6,14	0,07
Bi - inne tereny zabudowane	36,05	0,39
Bp - zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	6,18	0,07
Br - grunty rolne zabudowane	392,42	4,22
Bz - tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	15,38	0,17
Dr - drogi	293,86	3,16
Ls - lasy	1818,31	19,54
Lzr - grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	492,94	5,30
Ł - łąki trwałe	474,41	5,10
N - nieużytki	22,51	0,24
Ps - pastwiska trwałe	925,90	9,95
R - grunty orne	4415,60	47,44
S - sady	67,19	0,72
Tk - tereny kolejowe	28,07	0,30
Tp - grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	2,06	0,02
Tr - tereny różne	9,02	0,10
W - grunty pod rowami	19,51	0,21
Wp - grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	98,12	1,05
Ws - grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	0,48	0,01
Wsr - grunty pod stawami	1,75	0,02
Suma	9306,96	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z EGiB

Ryc. 5. Użytkowanie gruntów w gminie Jasło

4.6. Gleby

Rodzaj pokrywy glebowej pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną. Przeważającą część gminy zajmują gleby bielcowe oraz brunatne powstałe na glinach, piaskach i pyłach. Są to gleby zakwaszone lub wylugowane, powstałe ze zwiertzeliny osadów fliszowych. Doliny rzeczne pokrywają utwory aluwialne, na których wykształciły się mady. Występujące miejscami gleby torfiaste, są pozostałością polodowcowych jezior, licznych niegdyś na terenie całej Kotliny Jasielsko-Krościńskiej. Niewielkie powierzchnie w gminie zajmują także rędziny.

W strukturze użytków rolnych w gminie największą powierzchnię zajmują gleby zaliczane do IV klasy bonitacyjnej, średnio przydatnej dla rolnictwa. Stanowią one ok. 44,5% użytków rolnych. Niewiele mniej, bo ok. 42% gleb należy do III klasy bonitacyjnej, czyli gleb średnio dobrych. Najlepsze gleby w gminie zaliczane są do II klasy bonitacyjnej i zajmują ok. 3,5% powierzchni użytków rolnych. Do V klasy bonitacyjnej należy ok. 8% gleb, a do VI – 2%.

4.7. Warunki hydrologiczne

4.7.1. Wody powierzchniowe

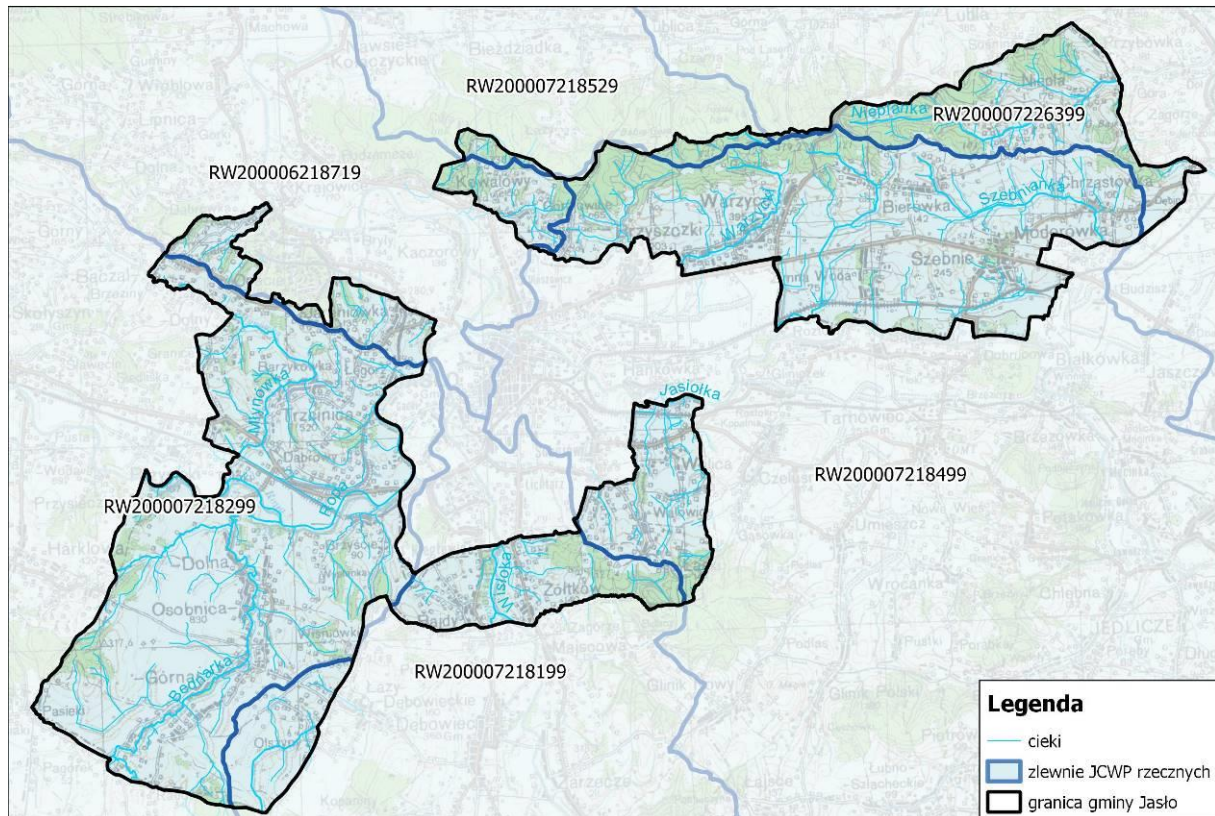
Gmina Jasło położona jest na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Rzeką najwyższego rzędu na terenie gminy jest, przepływająca przez środkową jej części, Wisłoka. Wypływa kilkoma potokami źródłowymi m.in. ze zboczy góry Dębi Wierch w środkowej części Beskidu Niskiego. Stanowi ona prawy dopływ Wisły o długości 164 km, z czego na obszarze gminy znajduje się ok. 1,9 km. Na obszarze Kotliny Jasielsko-Krościńskiej, dolina

Wisłoki generalnie rozszerza się do około 1 km, choć występują na tym odcinku przewężenia albo rozszerzenia doliny. Przez zachodnią część gminy przepływa rzeka Ropa, która na terenie miasta Jasło wpływa do Wisłoki. Jej całkowita długość wynosi ok. 80 km, z czego na analizowanym obszarze ok. 8,6 km. Szerokość jej doliny przekracza miejscami 1 km, a bieg jest silnie meandrujący. Najdłuższym ciekim na terenie gminy, o długości ok. 9,6 km, jest Bednarka, prawy dopływ Ropy o długości całkowitej ok. 25 km. Stanowi ona oś miejscowości Osobnica. Do Ropy na terenie gminy wpada także Młynówka, która płynie przez północno zachodnią część gminy na długości ok. 6,5 km. Najważniejszymi ciekami we wschodniej części gminy są: Nieplanka, Dopływ z Gródka, Szebnianka i Warzycki, które są prawymi dopływami Jasiołki. Sama zaś Jasiołka wpada do Wisłoki, a na krótkim odcinku ok. 700 metrów stanowi granicę gminy.

Gmina Jasło położona jest na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Zgodnie z podziałem na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) w granicach obszaru opracowania zlokalizowanych jest 6 jednostek:

- RW200007218299 Ropa od Sitniczanki do ujścia,
- RW200007218529 Bieździada,
- RW200006218719 Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego,
- RW200007218199 Wisłoka od Ryja do Ropy,
- RW200007218499 Jasiołka od Panny do ujścia,
- RW200007226399 Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy.

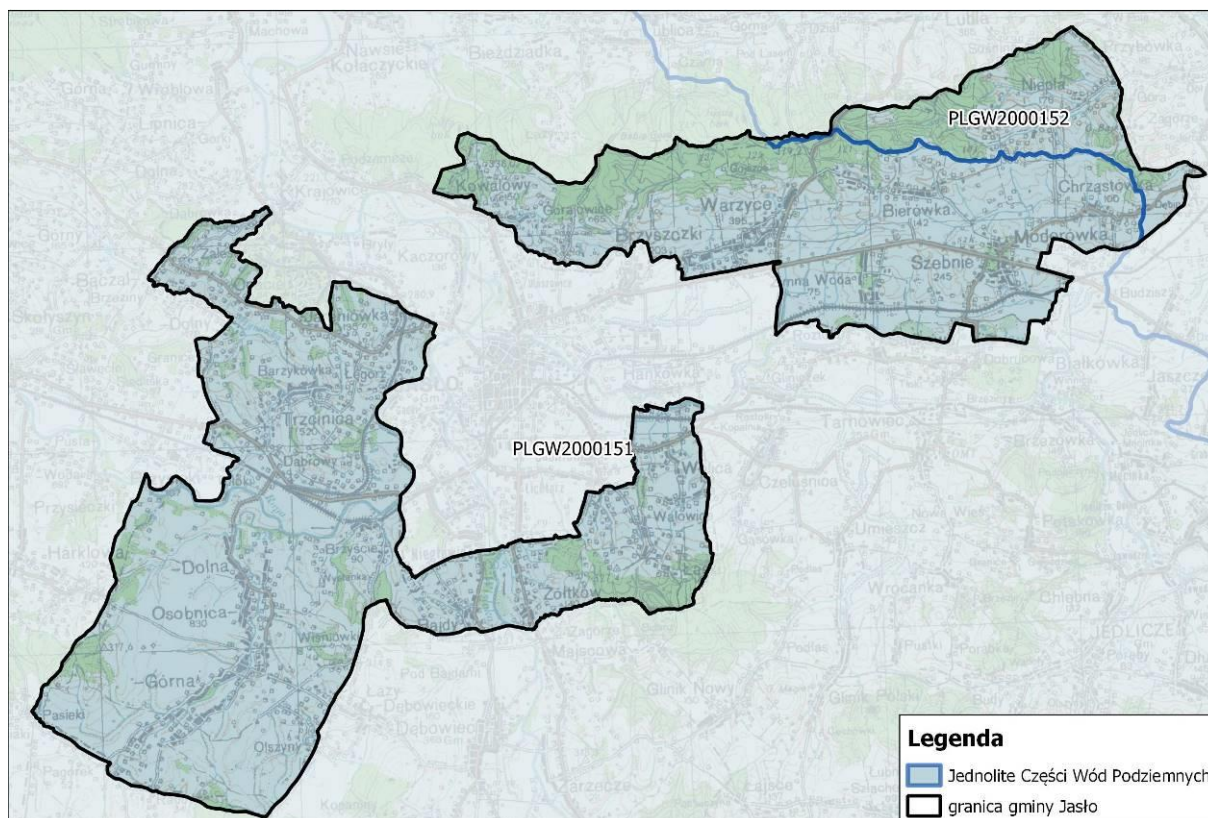
Największą powierzchnię w gminie zajmuje: RW200007218499 Jasiołka od Panny do ujścia (środkowo wschodnia część gminy) oraz RW200007218299 Ropa od Sitniczanki do ujścia (wschodnia część gminy). Północna część gminy znajduje się w zasięgu RW200007226399 Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy. Mniejsze fragmenty wzdłuż północnej granicy odwadniają RW200007218529 Bieździada i RW200006218719 Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego. Południowa część gminy znajduje się w zasięgu RW200007218199 Wisłoka od Ryja do Ropy.

Ryc. 6. Jednolite części wód powierzchniowych i główne cieki na terenie gminy Jasło

4.7.2. Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym gmina położony jest w regionie karpackim makroregionu południowego. Według podziału na regiony wodne obszar opracowania zaliczany jest do Regionu Górnej-Wschodniej Wisły. Zgodnie z obowiązującym podziałem kraju na 174 jednolite części wód podziemnych (JCWPd), obszar gminy znajduje się w zasięgu dwóch jednostek: PLGW2000151 oraz PLGW2000152. Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (2022) obie JCWPd charakteryzują się dobrym stanem chemicznym i ilościowym oraz nie są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Ryc. 7. Jednolite części wód podziemnych na terenie gminy Jasło

Na terenie gminy występowanie pierwszego poziomu wodonośnego związane jest z warstwami czwartorzędowymi, paleogeńskimi i paleogeńsko-kredowymi. Obszary pozbawione warstw wodonośnych wydzielone zostały w rejonach, gdzie w profilu warstw fliszowych zaznacza się zdecydowana przewaga utworów łupkowych nad piaskowcami. Obszary takie znajdują się na terenie obrębów Żółków i Łaski oraz w północnej części gminy w rejonie Garbu Warzyc.

Poziom czwartorzędowy występuje w dolinach Wisłoki, Jasiołki, Ropy i Bendarki. Tworzą do osady akumulacji rzecznej wykształcone w postaci otoczków, żwirów i piasków lokalnie przykrytych izolującą warstwą glin. Miąższość utworów czwartorzędowych wynosi maksymalnie do kilkunastu metrów, natomiast miąższość warstwy wodonośnej wynosi średnio 3 m. Głębokość do warstwy wodonośnej zwykle jest mniejsza niż 5 m od powierzchni terenu. Poziom czwartorzędowy zasilany jest głównie przez infiltrację opadów atmosferycznych, oraz z odpływu podziemnego ze starszych poziomów wodonośnych, a także przez spływ podpowierzchniowy z okolicznych wzgórz zbudowanych z utworów fliszowych. Rzeki mają charakter drenujący, a w ich dolinach istnieje bardzo dobra więź hydrauliczna z wodami podziemnymi.

Poziom paleogeński i paleogeńsko-kredowy (fliszowy) związany jest z serią piaskowcowo – łupkowych warstw krośnieńskich i istebniańskich o zmiennych proporcjach udziału piaskowców i łupków. Pierwszy poziom wodonośny w tych utworach stanowi przypowierzchniowa strefa spękanych osadów fliszowych. Większy udział piaskowców we fliszu wpływa na jego większe zdolności do gromadzenia i przewodzenia wody. Miąższość utworów wynosi 60-80 m, a średnia miąższość warstwy wodonośnej wynosi ok. 15 m. Poziom wodonośny zasilany jest poprzez infiltrację opadów atmosferycznych na wychodniach spękanych utworów fliszowych, a także poprzez pokrywę zwietrzelinową.

Gmina Jasło znajduje się w granicach GZWP nr 433 Dolina rzeki Wisłoka. Jest to czwartorzędowy, porowy zbiornik mający powierzchnię 98,1 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne

zbiornika wynoszą 59 800 m³/d. Poziom wodonośny zalega płytko, najczęściej jego głębokość wynosi 2,0-5,0 m. Nie jest on izolowany od wpływu zanieczyszczeń antropogenicznych z powierzchni terenu. Zbiornik zasilany jest bezpośrednio przez infiltrację opadów atmosferycznych, w mniejszym stopniu z dopływu podziemnego z utworów fliszowego piętra wodonośnego, zasilanego na wychodniach usytuowanych powyżej dolin rzecznych oraz dopływem lateralnym z otaczających go skał piaskowcowo-lupkowych. Dla zbiornika został wyznaczony obszar ochronny o powierzchni 286,5 km². Ochrona jakości wód podziemnych GZWP nr 433 wymaga intensywnej realizacji sieci kanalizacji sanitarnej, kontroli indywidualnych gospodarstw w zakresie wywozu ścieków i odpadów, likwidacji dzikich wysypisk, odpowiedniej polityki rolnej w zakresie promocji ekologicznego rolnictwa, oraz rozwinięcia świadomości i edukacji społecznej. Zabezpieczenie możliwości poboru wód podziemnych dobrej jakości na potrzeby ludności nie wymaga działań tj. likwidacji zakładów przemysłowych, ograniczenia działalności produkcji rolniczej. Wprowadzenie strefy ochronnej zbiornika nie pociąga za sobą dokuczliwych skutków ekonomicznych, a jedynie uporządkowanie obecnie prowadzonej działalności gospodarczej.

4.8. Klimat

Obszar opracowania zgodnie z podziałem Polski na regiony klimatyczne (według A. Wosia) mieści się w zasięgu regionu Tarnowsko-Rzeszowskiego. Średni roczny opad wynosi w nim 600 do 800 mm, liczba dni z przymrozkami waha się od 100 do 150, a czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi około 80 do 90 dni. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni. Region wyróżnia się stosunkowo częstym pojawianiem się dni bardzo ciepłych, z jednocześnie notowanym opadem atmosferycznym. Jest ich w roku średnio około 34. Liczniej niż w innych regionach Polski występują dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie chłodną.

Na przestrzeni 10 lat średnie wartości wskaźników klimatycznych uległy zmianie. W 2023 roku usłonecznienie wynosiło ok. 1600-1700 h. Średnia roczna temperatura w 2023 roku wyniosła pomiędzy 10 a 11°C, podczas gdy 10 lat wcześniej osiągała wartość pomiędzy 8 a 9 °C. W okresie 2013-2023 dobowe temperatury maksymalne o prawdopodobieństwie wystąpienia 5% pozostały bez zmian. Natomiast o ok. 2°C wzrosła dobową temperatura minimalna o prawdopodobieństwie wystąpienia 5%. Wzrosła także roczna suma opadów atmosferycznych.

Tab. 3. Wskaźniki klimatyczne dla okolic gminy Jasło na podstawie danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej

Wskaźnik	2013	2023
Usłonecznienie	1650 do 1750 h	1600 do 1700 h
Średnia roczna temperatura	8-9 °C	10-11 °C
Maksymalna dobową temperatura powietrza o prawdopodobieństwie wystąpienia 5%	28 do 29 °C	28 do 29 °C
Minimalna dobową temperatura powietrza o prawdopodobieństwie wystąpienia 5%	-7 do -6 °C	-5 do -4 °C
Roczne sumy opadów atmosferycznych	650 do 750 mm	700 do 900 mm

Źródło: Biuletyn monitoringu klimatu Polski – rok 2013 oraz 2023, <https://klimat.imgw.pl/pl/biuletyn-monitoring>

4.9. Walory krajobrazowe i zabytki

Na terenie gminy dominuje krajobraz rolniczy uzupełniany przez zabudowę zagrodową i mieszkaniową. Wyższymi walorami krajobrazowymi charakteryzuje się północna część gminy położona w obrębie Pogórza Strzyżowskiego i pokryta przez lasy, a także tereny dolin rzecznych.

Użytki rolne zajmują niemal 70% powierzchni gminy. Mozaika lasów oraz drobnoprzestrzennych użytków rolnych (pól, pastwisk i łąk, lasów i zagajników śródpolnych) podnosi atrakcyjność turystyczno-widokową oraz sprzyja zachowaniu bioróżnorodności.

Krajobraz dolinny związany jest z Wisłoką oraz jej dopływami. Stanowią one ważny wyróżnik w krajobrazie gminy. W północno zachodniej części gminy wysokimi walorami charakteryzuje się dolina potoku Młynówka. Wzdłuż potoku rozwinęła się roślinność łąkowa, a nieco dalej - użytkowane ekstensywnie świeże i podmokłe łąki oraz turzycowiska. Oba wyżej wymienione obszary objęte są ochroną prawną.

Ryc. 8 Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna)

Ryc. 9 Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna)

Ryc. 10 Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna)

Ryc. 11 Rzeźba terenu w miejscowości Trzcinica (źródło: fotografia własna)

Krajobraz kulturowy stanowi przede wszystkim zabudowa jednorodzinna, która w wielu miejscach nawiązuje do tradycyjnych form wiejskich. Negatywnym zjawiskiem jest jej rozpraszanie, które wpływa negatywnie na krajobraz otwartych terenów rolnych czy dolin rzecznych.

Do swoistych wyróżników w krajobrazie kulturowym gminy należą: parki i pomniki przyrody, kapliczki (akcenty kompozycyjne) i kościoły (często stanowiące dominanty w krajobrazie poszczególnych miejscowości), pozostałe obiekty zabytkowe, a także obiekty sportu i rekreacji. Do najważniejszych zabytków w gminie należą: kościoły wraz z dzwonniami i plebaniami, kaplice, zespoły dworsko-parkowe, tradycyjne zabudowania mieszkaniowe, a także cmentarze rzymskokatolickie oraz cmentarze i miejsca pamięci ofiar z okresu wojen. Najstarszą i najcenniejszą świątynią na terenie gminy Jasło jest dawny kościół parafialny pod wezwaniem. św. Doroty w Trzcinicy. Niemniej cenne są świątynie w Szebniach, Osobnicy, Warzycach oraz kaplice grobowe na cmentarzach wyznaniowych. Architektura o charakterze dworsko-parkowym zlokalizowana jest w Szebniach, Trzcinicy, Wolicy, a w Zimnej Wodzie zachowało się założenie parkowe. Cmentarze z okresu I wojny światowej należą do tzw. II Okręgu Cmentarnego, a zlokalizowane są w Bierówce, Osobnicy, Trzcinicy i Warzycach. Miejsca pamięci ofiar terroru hitlerowskiego zlokalizowane są w Bierówce, Łaskach oraz Warzycach. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków prezentuje tabela nr 3, a do krajowej ewidencji – tabela nr 4.

W krajobrazie przestrzeni publicznej gminy można wyróżnić obiekty rekreacyjno-sportowe, takie jak: boiska, place zabaw, parki szlaki piesze.

Do najważniejszych szlaków turystycznych na terenie gminy należą:

- **szlak niebieski:** Gorajowice - Babia Góra – Warzyce, szlak im. Konstytucji 3-Maja. Szlak pieszy o charakterze ścieżki i trasy konnej powstał w latach 90. XX w. Prowadzi wzgórzami nad Warzycami, liczy 7,5 km kilometra, z czego większość to drogi leśne i szutrowe.
- **spacerowy szlak turystyczny:** Przybówka - Krajowice - Trzcinica - Skołyszyn – Święcany. Jego trasa biegnie przez cztery gminy: Wojaszówka, Jasło, Kołaczyce, Skołyszyn, a także obrzeżami Gminy Frysztak i Miasta Jasła. Długość szlaku wynosi 56 km, czas przejścia 17 godzin. Przebiega wierzchowiną Garbu Warzyc – ostatniego od południa garbu Pogórza Strzyżowskiego – przecina w poprzek dolinę Wisłoki i wychodzi na najbardziej wysunięte na południowy wschód garby Pogórza Ciężkowickiego, wznoszące się nad Kotliną Jasielską i Obniżeniem Gorlickim, schodząc w Trzcinicy oraz pomiędzy Sławęcinem i Skołyszynem w dolinę Ropy, by znowu wspiąć się na wysoczyznę.

Przez gminę przebiega także Jasielski Szlak Winiarzy. Jest to turystyczna atrakcja, której elementem przewodnim jest wino. Promowanie jasielskiego wina, a także specjałów kuchni regionalnej to główna idea utworzenia winnej ścieżki. Szlak obejmuje szesnaście winnic rozmieszczonych w okolicy Jasła. Cztery z nich znajdują się na terenie Gminy Jasło. Mogą pochwalić się najbardziej malowniczymi krajobrazami w okolicy.

Na terenie gminy znajdują się 243 stanowiska archeologiczne, z czego jedno położone w Trzcinicy zostało wpisane do rejestru zabytków. Obejmuje jedno z najstarszych dotąd znanych osad obronnych w Polsce oraz pierwsze ślady oddziaływania cywilizacji anatolijsko-bałkańskiej na współczesne tereny ziem polskich. Na jego obszarze utworzono Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja”, którego kompleks składa się z zabytkowego grodziska, nowoczesnego pawilonu wystawowego, parku archeologicznego, sektora hodowlanego, poletek eksperymentalnych i platformy widokowej.

Negatywnymi elementami krajobrazu są między innymi: szyby naftowe oraz napowietrzne linie sieci uzbrojenia terenu. Niekorzystny wpływ na odbiór wizualny otoczenia mają także powiązania komunikacyjne: drogi o wyższych kategoriach, a także linie kolejowe przecinające cały obszar gminy.

Ryc. 12 Napowietrzna linia wysokiego napięcia (źródło: fotografia własna)

Tab. 4. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowego Rejestru Zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr działki ewidencyjnej
1.	Osobnica	kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa i św. Jadwigi Śląskiej	1906 r.	1596
2.	Osobnica	otoczenie	-	1596
3.	Osobnica	drzewostan	data nieznana	1596
4.	Szebnie	dwór	XIX w.	168
5.	Szebnie	park	XIX w.	168
6.	Szebnie	zespół dworsko-parkowy	XIX w.	168
7.	Szebnie	działka	-	272
8.	Szebnie	kaplica grobowa Gorayskich	1895 r.	272
9.	Szebnie	plebania	1890 - 1900	376/6
10.	Szebnie	działka	-	376/6
11.	Szebnie	kościół parafialny pw. św. Marcina Biskupa	1605 r.	377
12.	Szebnie	dzwonnica	1894 r.	377
13.	Szebnie	teren przykościelny z drzewostanem	-	377
14.	Trzcinica	fragment ściany stodoły z zegarem słonecznym	1800 r.	761/2
15.	Trzcinica	spichlerz	pocz. XIX w.	763
16.	Trzcinica	dzwonnica	1906 r.	828/4
17.	Trzcinica	kościół parafialny pw. św. Doroty	1558 r.	829
18.	Trzcinica	teren przykościelny	-	829
19.	Trzcinica	oficyna lewa	pocz. XIX w.	1791/5
20.	Trzcinica	ogrodzenie z bramą	przełom XVIII/XIX w.	1791/5
21.	Trzcinica	oranżeria z wieżą	koniec XIX w.	1791/15
22.	Trzcinica	pawilon II	przełom XVIII/XIX w.	1791/15
23.	Trzcinica	pawilon I	koniec XVIII w.	1791/15
24.	Trzcinica	zespół dworsko-parkowy	przełom XVIII/XIX w.	1791/15
25.	Trzcinica	park	XIX w.	1791/15
26.	Warzyce	kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca	1906 r.	952
27.	Warzyce	teren przykościelny	-	952
28.	Wolica	dwór Przylęckich	1880 r.	300/48
29.	Wolica	oficyna	XIX w.	300/48
30.	Wolica	park	XIX w.	300/48
31.	Wolica	zespół dworsko-parkowy	XIX w.	300/48
32.	Zimna Woda	park dworski	2. poł. XIX w.	122/11

Źródło: Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Tab. 5. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowej Ewidencji Zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr działki ewidencyjnej
1.	Bierówka	cmentarz jeńców radzieckich z II wojny światowej	1942 r.	694
2.	Gorajowice	kapliczka	koniec XIX w.	5/3
3.	Gorajowice	kaplica	2. poł. XIX w.	50/3
4.	Gorajowice	kaplica	2. poł. XIX w.	114/4
5.	Niepla	kaplica	XIX w.	1095/6
6.	Osobnica	cmentarz rzymskokatolicki, stary	data nieznana	1275
7.	Osobnica	cmentarz wojenny	data nieznana	1392/1
8.	Osobnica	cmentarz rzymskokatolicki, dawny	data nieznana	1582/2
9.	Osobnica	kaplica	XIX w.	1583/1
10.	Osobnica	kaplica	1909 r.	1583/1
11.	Osobnica	kościół par. pw. św. Stanisława bpa i św. Jadwigi Śląskiej	1906 r.	1596
12.	Osobnica	cmentarz wojenny	1914 - 1916	1716
13.	Osobnica	cmentarz rzymskokatolicki	data nieznana	7594/1
14.	Szebnie	dwór	1899 r.	168
15.	Szebnie	oficyna	przełom XIX/XX w.	168
16.	Szebnie	stajnia	XIX w.	168
17.	Szebnie	zespół dworski	XVIII - XIX w.	168
18.	Szebnie	park podworski	XVIII w.	168
19.	Szebnie	dzwonnica	1894 r.	377
20.	Szebnie	kościół par. pw. św. Marcina	1. poł. XVII w.	377
21.	Szebnie	plebania	lata 90. XIX w.	1583/1
22.	Trzcinica	stodoła	XIX w.	761/2
23.	Trzcinica	spichlerz	pocz. XIX w.	763
24.	Trzcinica	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w.	791
25.	Trzcinica	dzwonnica	1906 r.	828/4
26.	Trzcinica	stodoła	przełom XIX/XX w.	828/4
27.	Trzcinica	kościół par. pw. św. Doroty	XV w.	829
28.	Trzcinica	cmentarz wojenny	data nieznana	1041
29.	Trzcinica	dom mieszkalny	1. poł. XIX w.	1791/15
30.	Trzcinica	słodownia	2. poł. XIX w.	1791/15
31.	Trzcinica	browar	2. poł. XIX w.	1791/15
32.	Trzcinica	park podworski	XVIII w.	1791/15
33.	Trzcinica	zespół pałacowo-folwarczny i park podworski	XVIII w.	1791/15
34.	Trzcinica	oficyna	XVIII w.	1791/5
35.	Trzcinica	oficyna	2. poł. XVIII w.	1791/5

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr działki ewidencyjnej
36.	Trzcenica	budynek browarny	1. poł. XIX w.	1791/5
37.	Warzyce	kościół par. rzym.-kat. pw. św. Wawrzyńca	1906 r.	952
38.	Warzyce	zajazd	XIX w.	1465/5
39.	Warzyce	zajazd nr 216	XIX w.	1926/4
40.	Wolica	kaplica	1894 r.	170/11
41.	Wolica	kapliczka	pocz. XX w.	170/11
42.	Wolica	kaplica	XIX w.	256
43.	Wolica	dwór, ob. Dom Dziecka	lata 80. XIX w.	300/48
44.	Wolica	spichlerz, ob. budynek administracyjny Domu Dziecka	lata 80. XIX w.	300/48
45.	Wolica	park dworski	XVIII - XIX w.	300/48
46.	Wolica	zespół dworsko-parkowy	lata 80. XIX w.	300/48
47.	Zimna Woda	park podworski	1. poł. XIX w.	122/11
48.	Zimna Woda	dwór	pocz. XIX w.	122/11
49.	Zimna Woda	kapliczka przydrożna	1850 r.	122/11
50.	Żółków	kaplica	XIX w.	627/9

Źródło: Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Ryc. 13. Cmentarz z czasów I wojny światowej w Bierówce (źródło: <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-jaslo>)

Ryc. 14. Kościół w Trzcinicy (źródło: <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-jasło>)

Ryc. 15 Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Marcina w Szebniach (źródło: fotografia własna)

Ryc. 16. Skansen „Karpacka Troja” (źródło: <https://samorzad.gov.pl/web/gmina-jaslo>)

4.10. Różnorodność biologiczna

4.10.1. Szata roślinna

Gmina Jasło zgodnie z podziałem na regiony geobotaniczne mieści się w obrębie jednostek:

- Dział Zachodniokarpacki,
 - Kraina Karpat Zachodnich,
 - Podkraina Zachodniobeskidzka,
 - Okręg Pogórzy Rożnowsko-Ciężkowickich,
 - Podokręg Ciężkowicki,
- Dział Wschodniokarpacki,
 - Kraina Karpat Wschodnich,
 - Okręg Pogórza Strzyżowsko-Dynowsko-Przemyskiego,
 - Podokręg Frysztacki,
 - Okręg Dołów Jasielsko-Sanockich,
 - Podokręg Gorlicki,
 - Podokręg Jasielsko-Krościeński.

Potencjalną roślinność naturalną wg Matuszkiewicza w gminie stanowią:

- subkontynentalny grąd lipowo-dębowo-grabowy (Tilio-Carpinetum) w odmianie małopolskiej z bukiem i jodłą i formie podgórskiej w serii ubogiej i żyznej,
- nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy (Ficario-Ulmetum typicum),
- niżowy łęg wiązowo-dębowy (Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum),
- nadrzeczna olszyna górska (Alnetum incanae).

Udział kompleksów leśnych w powierzchni gminy wynosi ok. 20%. Do podstawowych typów siedliskowych tutejszych lasów należy las wyżynny świeży. Jest to drzewostan bukowy, miejscami

z jodłą, rzadziej ze świerkiem i dębem szypułkowym. Miejscami wzdłuż cieków występuje las łęgowy wyżynny. Drzewostan ten buduje dąb szypułkowy rzadziej jesion, gatunkami. domieszkowymi są: jawor, jodła i świerk, Olsza topola. Gmina stanowi ostoję dla wielu cennych gatunków roślin. Występują tutaj takie gatunki jak: pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, barwinek pospolity *Vinca minor*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, nercznica górska *Dryopteris expansa*, gruszczyca okrągłolistna *Pyrola rotundifolia*, podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*.

Roślinność znacznej części gminy ukształtowała się również pod wpływem dotychczasowego użytkowania przez człowieka. W wyniku uprawy ziemi nastąpiła zmiana i zubożenie składu gatunkowego w stosunku do potencjalnej roślinności naturalnej. Na terenach użytkowanych rolniczo przeważają monokultury upraw polowych oraz zbiorowiska trawiaste łąk i pastwisk, o różnej żyzności i wilgotności. Na terenach ogrodów przydomowych występują rośliny ozdobne i użytkowe. Zbiorowiska roślinności ruderalnej z wtórną sukcesją zajmują tereny odłogowane na przydrożach i nieużytki.

4.10.2. Fauna

Fauna obszaru gminy związana jest z otwartymi terenami pól w sąsiedztwie lasów (m.in. zajęce, sarny, jelenie, lisy, dziki), a także siedliskami ludzkimi – tzw. gatunki synantropijne (kuna domowa, myszy). W granicach gminy występują także gatunki charakterystyczne dla zbiorowisk leśnych i ich stref ekotonowych oraz siedlisk wodno-błotnych, związanych z odcinkami dolin rzecznych.

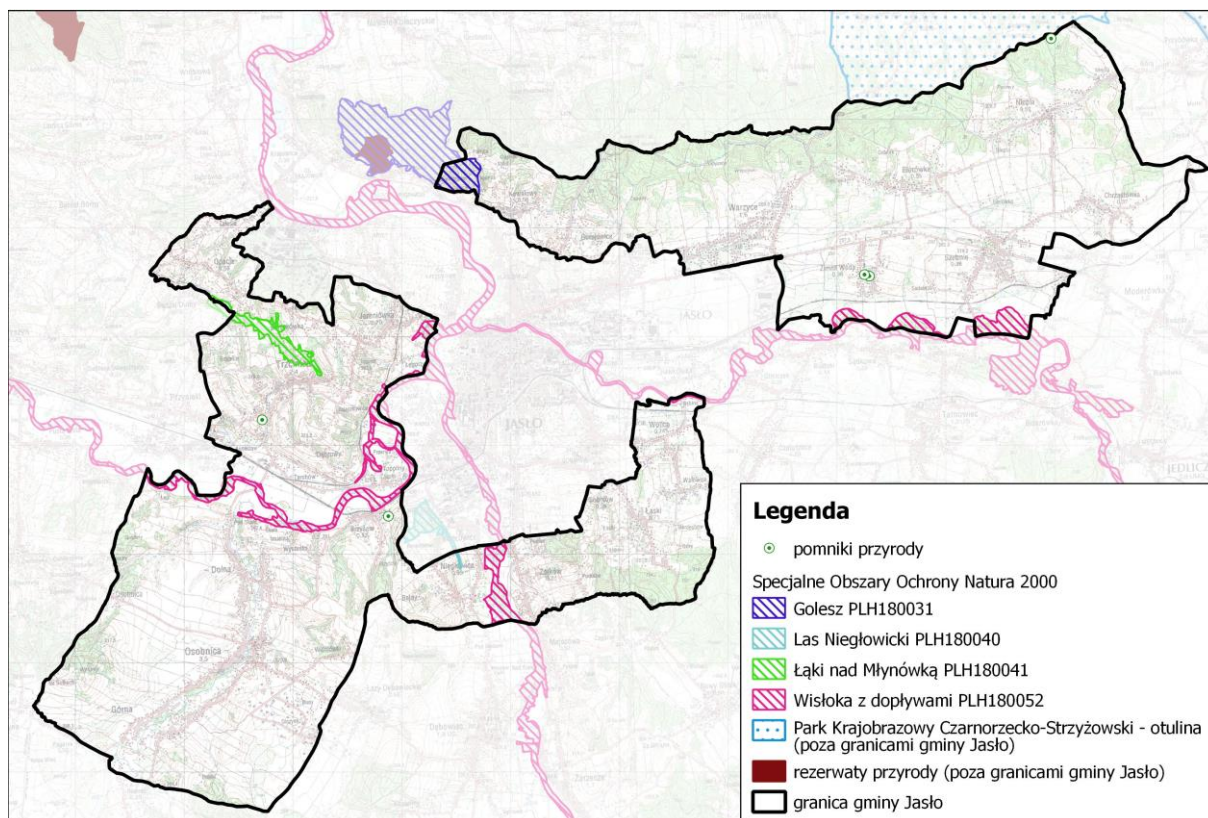
Do rzadkich i chronionych gatunków związanych ze środowiskiem wodnym doliny Wisłoki oraz jej dopływów należą m.in. koza złotawa *Sabanejewia aurata*, łosoś szlachetny *Salmo salar*, różanka pospolita *Rhodeus sericeus amarus*, skójka gruboskorupowa *Unio crassus* oraz minóg strumieniowy *Lampetra planeri*. Na terenie gminy obserwowano występowanie także wielu gatunków chronionych ptaków takich jak: orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, siniak *Columba oenas*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius* oraz muchołówka mała *Ficedula parva*.

4.11. Powiązania przyrodnicze analizowanych obszarów z otoczeniem

4.11.1. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

Na terenie gminy Jasło występują następujące obszary i obiekty chronione prawnie na mocy Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.:

- Obszary Natura 2000:
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Goleś PLH180031,
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Las Niegłowicki PLH180040,
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Łąki nad Młynówką PLH180041,
 - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Wisłoka z dopływami PLH180052,
- 5 pomników przyrody.

Ryc. 17. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Jasło

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Golez PLH180031

Został wyznaczony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 lipca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Golez (PLH180031). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 260,85 ha, z czego na terenie gminy Jasło ok. 39,7 ha.

Obszar Golez obejmuje strome stoki oraz wierzchowiny w zachodniej części Garbu Warzyckiego wyróżniające się bogactwem florystycznym i fitocenotycznym. Dla przedmiotowej formy ochrony przyrody obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 2 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Golez PLH180031 wraz ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 1 lutego 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Golez PLH180031. Przedmioty ochrony obszaru występujące na terenie objętym planem stanowią:

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródliskowe.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Las Niegłowski PLH180040

Został wyznaczony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Las Niegłowski (PLH180040). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 28,48 ha, z czego na terenie gminy Jasło ok. 1 ha.

Obszar obejmuje zalesione wzgórze, rozdzielające, blisko znajdujące się od siebie, doliny Wisłoki i Ropy. Wzniesienie to porośnięte jest w głównej mierze lasem grądowym oraz buczyną żywną i kwaśną. Dla przedmiotowej formy ochrony przyrody ustanowiono plan zadań ochronnych na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 27 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Las Niegłowski PLH180040. W obszarze zinwentaryzowano następujące siedliska będące przedmiotem ochrony:

- 9110 Kwaśne buczyny,
- 9130 Żyzne buczyny,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Łąki nad Młynówką PLH180041

Został ustanowiony na mocy Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Łąki nad Młynówką (PLH180041). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 51,02 ha, z czego na terenie gminy Jasło ok. 44,6 ha.

Główną osią obszaru jest nieuregulowany, dziki potok Młynówka, któremu towarzyszą zbiorowiska szuwarowe oraz trzęsawiska, wzdłuż którego porastają zarośla i lasy łęgowe, grądowe, wierzbowe oraz w znacznie mniejszym stopniu olszynka górska. Plan zadań ochronnych dla przedmiotowej formy przyrody został ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 21 września 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki nad Młynówką PLH180041 oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 9 listopada 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki nad Młynówką PLH180041. Przedmioty ochrony obszaru występujące na terenie objętym planem stanowią:

- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
- 6430 Zarośla górskie i zarośla nadrzeczne,
- 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Wisłoka z dopływami PLH180052

Został powołany na mocy Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako

dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Aktualnie podstawą prawną wyznaczającą obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wisłoka z dopływami (PLH180052). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 2752,74 ha, z czego na terenie gminy Jasło ok. 233,6 ha.

Obszar obejmuje dolinę rzeki Wisłoki na odcinku od północnej granicy Ostoi Magurskiej do mostu na trasie Pilzno – Kamienica Dolna oraz następujące dopływy lub ich fragmenty: Iwielkę, Kłopotnicę, Ropę, Jasiołkę i Kamienicę. Najcenniejszymi zbiorowiskami roślinnymi wyróżnionymi w dolinach obszaru Wisłoka z dopływami są lasy i zarośla łęgowe. Niezwykle istotnymi siedliskowo obiektami w dolinach Wisłoki i Ropy są starorzecza. W ich otoczeniu utrzymały się różnorodne zbiorowiska łęgowe, a także stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych. Obszar jest także miejscem występowania wielu gatunków ryb.

W obszarze zinwentaryzowano następujące siedliska przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy siedliskowej:

- 3130 Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoeto Nanojuncetea,
- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion,
- 3220 Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków,
- 3230 Zarośla wrześni na kamieńcach i zwirowiskach górskich potoków (Salici-Myricarietum, część – z przewagą wrześni),
- 3240 Zarośla wierzby siwej na kamieńcach i zwirowiskach górskich potoków (Salici Myricarietum, część – z przewagą wierzby),
- 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidentium* p.p.,
- 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe,
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
- 6430 Ziołorośla górskie) i ziołorośla nadrzeczne,
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie,
- 9110 Kwaśne buczyny,
- 9130 Żyzne buczyny,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe,
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.

W obszarze zinwentaryzowano następujące gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej:

- bóbr europejski *Castor fiber*,
- brzanka *Barbus meridionalis*,
- czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*,
- głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- koza złotawa *Sabanejewia aurata*,
- kumak górski *Bombina variegata*,
- łosoś atlantycki *Salmo salar*,
- minóg strumieniowy *Lampetra planeri*,
- modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*,
- modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*,
- różanka *Rhodeus sericeus amarus*,

- skójką gruboskorupowa *Unio crassus*,
- wydra *Lutra lutra*.

Pomniki przyrody

Tab. 6. Pomniki przyrody w gminie Jasło

Lp.	Lokalizacja	Data utworzenia	Opis	Liczba
1.	W granicach działki ewidencyjnej 20/3, obręb Brzyście	23.12.1961 r.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	1
2.	W granicach działki ewidencyjnej 828/4, obręb Trzcinica	23.12.1961 r.	Grupa drzew dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	2
3.	W granicach działki ewidencyjnej 122/11, obręb Zimna Woda	01.07.1980 r.	Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	1
4.	W granicach działki ewidencyjnej 122/11, obręb Zimna Woda	27.11.1980 r.	Grupa drzew dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	8
5.	W granicach działki ewidencyjnej 1508, obręb Niepla	05.10.2024 r.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	1

Źródło: crfop.gdos.gov.pl

4.11.2. Korytarze ekologiczne

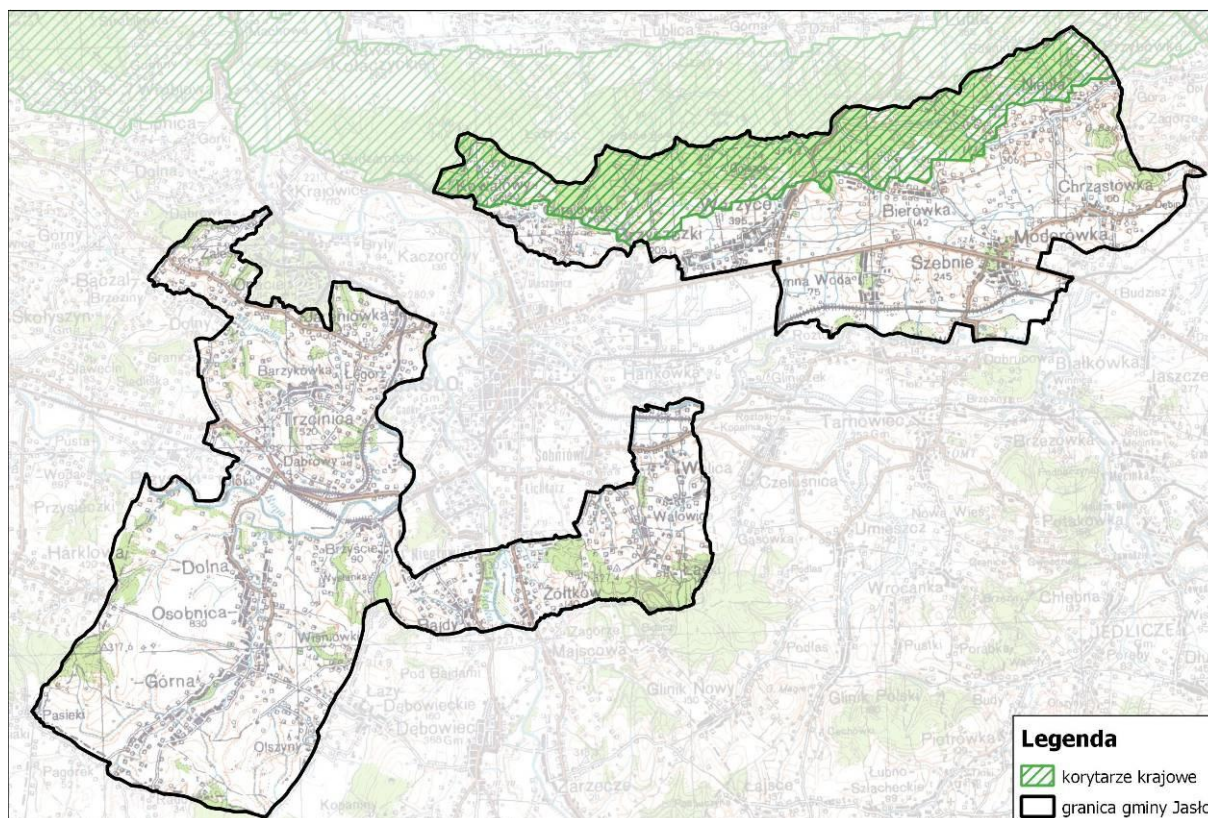
Funkcją korytarzy migracyjnych jest umożliwienie rozprzestrzeniania się gatunków i ukierunkowania przepływu materii, energii i informacji w sieci ekologicznej. Istotne jest zachowanie drożności korytarzy, co jest uznawane za jedną ze spraw priorytetowych w ochronie środowiska. Jest to związane z konkretnymi zasadami użytkowania terenów:

- niezwiększania ilości liniowych i obszarowych barier antropogenicznych,
- zalesień w kierunku uzyskania przez istniejące kompleksy większej zwartości,
- utrzymania proekologicznych form gospodarki rolnej.

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych na obszarze Polski została opracowana w dwóch etapach przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego:

- etap I (2005 r.) - na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków;
- etap II (2011 r.) we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

Przez północną część gminy Jasło przebiega, wyznaczony w II etapie. krajowy korytarz ekologiczny Pogórze Strzyżowskie (GKPd-4).

Ryc. 18. Korytarze ekologiczne na terenie gminy Jasło

4.11.3. System przyrodniczy gminy

Przyrodniczy System Gminy (PSG) ma na celu powiązanie ze sobą oraz ochronę najcenniejszych zasobów naturalnych obszaru. Jego sprawne funkcjonowanie zapewnia prawidłowy rozwój poszczególnych ekosystemów, wymianę genetyczną oraz możliwość migracji roślin i zwierząt. Podstawowe elementy PSG to doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami bagiennymi oraz węzły ekologiczne (miejsca krzyżowania się korytarzy ekologicznych lub obszary o dużym stopniu naturalności i koncentracji organizmów), które reprezentują kompleksy leśne oraz większe zespoły łąkowe. Ponadto wyróżnić można tzw. sięgacze ekologiczne, czyli pasma zagajników, łąk, zarośli, niewielkich terenów zalesionych, zadrzewień oraz mniejsze cieki wodne, umożliwiające migrację w dodatkowych kierunkach, przede wszystkim ssakom lądowym.

Strukturami wspomagającymi prawidłowe funkcjonowanie PSG są:

- drobnoprzestrzenne ekosystemy leśne, zagajniki i zakrzewienia śródpolne, zespoły parkowe,
- lokalne i okresowe podmokłości, rowy wodne,
- tereny rolnicze, łąki i pastwiska.

Obszary węzłowe:

- A. Rozległy obszar leśny, obejmujący pasmo wzniesień Pogórza Strzyżowskiego. Na terenie gminy składa się z dwóch części. Położony jest w północnej części gminy na terenie obrębów Kowalowy, Gorajowice, Brzyszczyki i Warzyce. W jego skład wchodzi lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione oraz źródłowe odcinki wielu cieków. Posiada sieć sięgaczy ekologicznych w postaci pasów i płątów zadrzewień oraz pomniejszych cieków. Od węzła „B”

oddzielony jest drogą wojewódzką nr 988. Na jego terenie znajduje się fragment Obszaru Natura 2000 Gólesz.

- B. Kompleks leśny, znajdujący się w północnej części gminy, na terenie obrębów Bierówka i Niepla. Położony jest na terenie Pogórza Strzyżowskiego. Ma charakter zwartego lasu. Na jego obszarze ma swoje źródła m.in. Dopływ z Gródka i Nieplanka. Posiada połączenie z korytarzem rzeki Jasiołki poprzez korytarz Dopływu z Gródka. Posiada połączenie korytarzem z położonym na wschodzie węzłem „B”. W zachodniej części sąsiaduje z węzłem „A”, od którego jest oddzielony drogą wojewódzką.
- C. Obszar leśny położony na terenie obrębu Niepla w północno wschodniej części gminy. Obejmuje wzgórza Pogórza Strzyżowskiego. Jest połączony korytarzami ekologicznymi z obszarami węzłowymi „B” oraz „D”.
- D. Teren leśny położony przy wschodniej granicy gminy. Zlokalizowany jest na obszarze sołectw Niepla i Chrzastkówla. W jego skład wchodzi płaty lasów oraz zadrzewienia i strefy sukcesji leśnej. Posiada połączenie korytarzem z węzłem „D”.
- E. Obszar leśny znajdujący się na terenie sołectwa Osobnica, przy zachodniej części gminy. Obejmuje lasy, grunty zadrzewione oraz łąki, na których zachodzi sukcesja leśna. Połączony jest z węzłem „F” ciekami bez nazwy oraz z innymi elementami sieci ekologicznej poprzez korytarz Ropy oraz potoku Racioszka.
- F. Kompleks leśny, znajdujący się przy zachodniej granicy gminy, na obszarze obrębu Osobnica. Obejmuje las, który pokrywa wzgórza Pogórza Jasielskiego, a którego znaczna część leży poza granicami gminy. Posiada połączenie ekologiczne korytarzem z węzłem „F”.
- G. Niewielki fragment lasu, położonego przy południowej granicy gminy, na terenie obrębu Osobnica. Obejmuje stoki wzgórz Pogórza Jasielskiego. Ma swoją kontynuację na obszarze sąsiedniej gminy.
- H. Obszar leśny położony na terenie obrębów Żółków i Łaski. Stanowi część większego kompleksu leśnego znajdującego się za granicą gminy. Obejmuje swoim zasięgiem wzniesienia Pogórza Jasielskiego zajęte przez lasy oraz miejscami zadrzewienia i pastwiska.

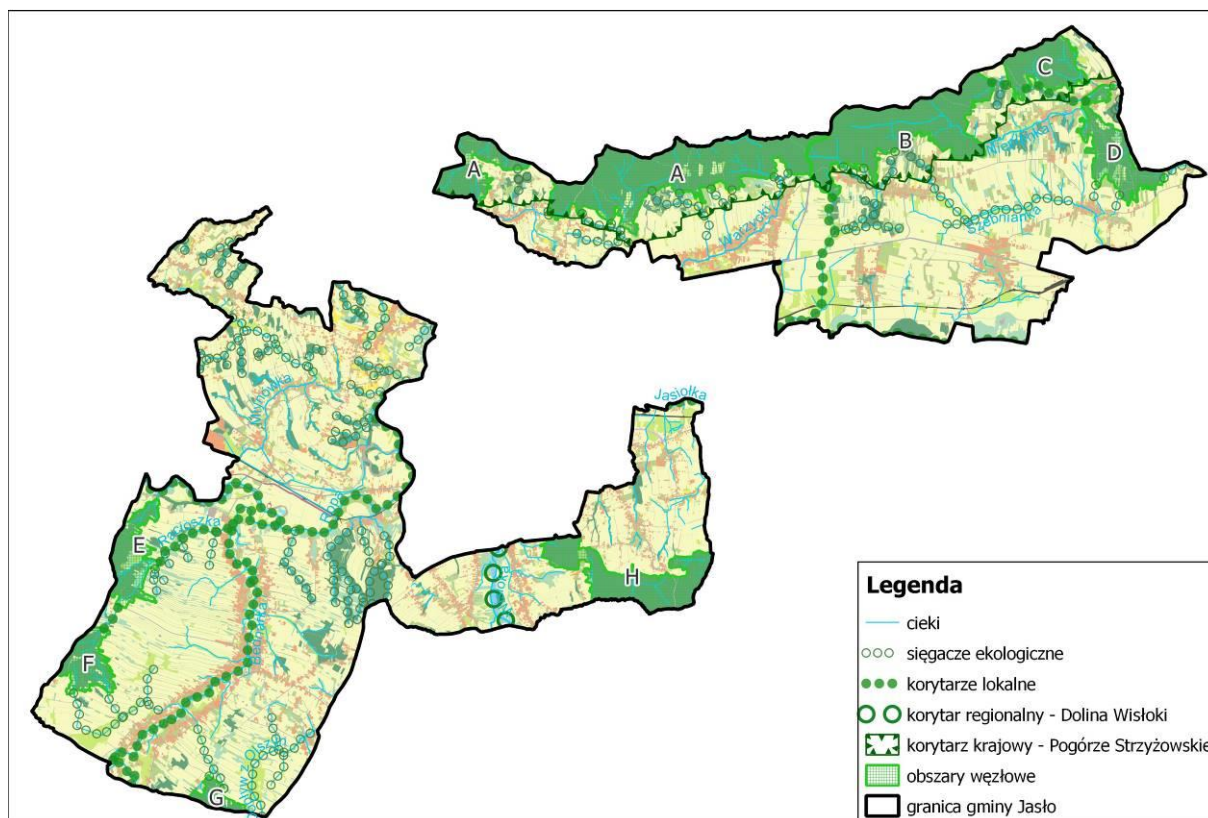
Obszary łącznikowe:

1. Dolina Wisłoki – biegnąca południkowo w środkowo-południowej części gminy. Stanowi ważny korytarz regionalny. Zapewnia połączenie ekologiczne z obszarami położonymi poza gminą. Wraz z swoimi dopływami objęta jest ochroną w ramach sieci Natura 2000.
2. Dolina Ropy – znajdująca się w zachodniej części gminy. Jest ważnym korytarzem lokalnym, łączącym obszar „E” z elementami sieci ekologicznej położonymi na obszarze gminy oraz poza nią. Objęta jest ochroną w ramach obszaru Natura 2000 Wisłoka z dopływami.
3. Dolina Bednarki – biegnie z południa na północ przez zachodnią część gminy. Łączy elementy sieci ekologicznej położone za południową granicą gminy z korytarzem ekologicznym Ropy. Poprzez swój dopływ Racioszkę posiada połączenie z obszarem węzłowym „E”.
4. Dolina Jasiołki – przebiega wzdłuż granicy gminy. Łączy węzeł „B” poprzez Dopływ z Gródka z elementami położonymi poza obszarem gminy. Stanowi ważny korytarz lokalny, objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000.
5. Pozostałe ciek wodne oraz tereny leśne i łąkowe mające istotne znaczenie dla połączenia gminnego systemu przyrodniczego w funkcjonalną całość.

Sięgacze ekologiczne:

- pasma zagajników, łąk, zarośli, niewielkich terenów zalesionych, zadrzewień oraz mniejsze ciek wodne.

Najcenniejsze obszary przyrodnicze gminy tworzą mozaikę zróżnicowanych ekosystemów, na znacznej części obszaru opracowania. Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowania walorów, jednak są też niewielkie fragmenty gminy, które są ich pozbawione. Jest to podstawowa przesłanka do utworzenia przyrodniczego systemu, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska, wyróżniające się pod względem bogactwa przyrodniczego.

Ryc. 19. System przyrodniczy gminy Jasło

5. Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska

5.1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolność regeneracji

Na obszarze opracowania występują zróżnicowane ekosystemy, które charakteryzują się zmienną odpornością na degradację i zdolnością do regeneracji. Ich funkcjonowanie jest silnie uzależnione od stopnia degradacji poszczególnych komponentów środowiskowych.

Stosunkowo niewielką odpornością na degradację, charakteryzują się wody powierzchniowe oraz doliny rzeczne. W dolinach rzecznych wody gruntowe wraz z wodami powierzchniowymi i istniejącą roślinnością tworzą ściśle powiązany i wrażliwy na degradację zespół. Zaburzenie funkcjonowania jednego z tych elementów powoduje natychmiastowe niekorzystne zmiany w pozostałych. Doliny i obniżenia powinny podlegać szczególnej ochronie. Szkodliwe dla funkcjonowania ekosystemów wodnych są przede wszystkim: lokalizacja zabudowy kubaturowej oraz rolnictwo i nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa.

Kolejnym elementem środowiska narażonym na degradację są wody podziemne. Szczególnie istotne w tym aspekcie są obszary pozbawione naturalnej warstwy izolacyjnej w podłożu, co wiąże się

z ryzykiem migracji potencjalnych zanieczyszczeń w głąb ziemi. Nie bez znaczenia jest również głębokość występowania głównego poziomu wodonośnego, rodzaj ognisk zanieczyszczeń i intensywność ich oddziaływania. Regeneracja tego elementu środowiska odbywa się w zdecydowanie dłuższym czasie niż samooczyszczanie wód powierzchniowych. Na obszarze gminy bardzo wysokim stopniem zagrożenia charakteryzują się wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego, które występują w rejonie dolin rzecznych. Stopień zagrożenia wód trzeciorzędowych i trzeciorzędowo-kredowych został oceniony jako średni.

Niska odporność na degradację cechuje gleby zlokalizowane na nachylonych stokach, pozbawione roślinności. Są to powierzchnie szczególnie narażone na erozję wietrzną i wodną. Większą odpornością charakteryzują się gleby zalesione oraz zlokalizowane w rejonach równinnych i w dolinach cieków.

Kolejnym elementem o zmiennej odporności na degradację jest szata roślinna. Odporność zbiorowisk obniża między innymi niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do uwarunkowań siedliskowych oraz występowanie monokulturowych nasadzeń mniej odpornych m. in. na ataki szkodników i patogenów. W gminie Jasło występują głównie wielogatunkowe lasy oraz zadrzewienia towarzyszące dolinom cieków zbudowane z rodzimych gatunków, które posiadają wysoką odporność. Odporność zbiorowisk leśnych obniża również fragmentacja kompleksów leśnych i niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do uwarunkowań siedliskowych.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do likwidacji jego zanieczyszczenia wystarczy usunięcie źródła. Źródeł zanieczyszczeń powietrza jest w rejonie opracowania niewiele – do najważniejszych zalicza się transport (drogi wyższych kategorii) oraz emisję z indywidualnych kotłowni (piece opalane drewnem i węglem) – dominuje tu zabudowa jednorodzinna i zagrodowa.

5.2. Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych i możliwości ich kształtowania

Obecnie użytkowanie gospodarcze zasobów przyrody w gminie Jasło nie stwarza zagrożenia ich trwałości, ma jednak istotny wpływ na ich jakość. Do najcenniejszych przyrodniczo obszarów zalicza się tereny dolin rzecznych, które objęte są ochroną jako Obszary Natura 2000. Tereny zajmujące rozległe kompleksy leśne i pasma wzgórz Pogórza Strzyżowskiego, stanowią część krajowych korytarzy ekologicznych. Ponadlokalna sieć powiązań ekologicznych jest jednak tylko koncepcją i nie stanowi podstawy prawnej do stworzenia skutecznego narzędzia gospodarowania przestrzenią.

Rolnictwo w gminie Jasło stanowi ważną gałąź gospodarki. Użytki rolne zajmują ok. 69% jej powierzchni. Na cele rolnicze są przeznaczone grunty wysokich i średnich klas bonitacyjnych. Zabudowania są zlokalizowane w centrach miejscowości, wzdłuż tras komunikacyjnych. Osadnictwo, które rozwija się w dolinach głównych rzek utrudnia migrację zwierząt i roślin. Niekorzystnym zjawiskiem jest pojawiające się rozproszenie zabudowy, występujące szczególnie na terenach obrębów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Jasło.

Całościowo kształtowanie struktury przestrzennej gminy uwzględnia jednak potrzebę ochrony zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej. Drożne pozostają najważniejsze lokalne korytarze ekologiczne umożliwiające prawidłowe funkcjonowanie przyrodniczego systemu gminy. Najcenniejsze obszary przyrodnicze zostały zalesione bądź przeznaczone na użytki zielone.

5.3. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi

Użytkowanie i zagospodarowanie opracowywanego obszaru na większości terenów zgodne jest z uwarunkowaniami przyrodniczymi i pozwala na prowadzenie działań gospodarczych bez większych szkód dla środowiska. W północnej części gminy znaczne powierzchnie zajmują zwarte kompleksy leśne, porastające pasma wzgórz i gór. Gleby lepszych klas przeznaczone są pod uprawę rolną. Najśłabsze gleby zostały przeznaczone na użytki zielone. Niekorzystnym zjawiskiem jest zabudowa w sąsiedztwie dolin rzecznych. Pozytywnym aspektem jest natomiast lokalizacja zabudowy w obrębie zwartego systemu osadniczego oraz stosunkowo niski stopień jej rozproszenia. Pozwala to na efektywne kształtowanie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczającej emisję zanieczyszczeń do środowiska. Dodatkowo układ przestrzenny gminy pozwala na zachowanie węzłów ekologicznych oraz korytarzy ekologicznych o znaczeniu regionalnym i lokalnym.

5.4. Ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku

Stopień intensywności zmian zachodzących w środowisku w gminie Jasło, można ocenić jako niski. Dominują tu tereny rolnicze, a przeważającym typem zabudowy jest zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. W gminie notuje się spadek liczby mieszkańców (w latach 2013-2023 spadek o 483 osoby (GUS)). Nowa zabudowa jest kształtowana w większości w zwartym systemie osadniczym, niestety dochodzi także do jej rozpraszania.

Rolnictwo stanowi istotne źródło utrzymania mieszkańców i wciąż dominuje ono w krajobrazie i użytkowaniu gminy. Uprawa roślin i hodowla zwierząt stanowią od pokoleń jedno z ważniejszych zajęć, a znaczne areale przekształconych gruntów rolnych od wielu lat użytkowane są w niezmienny sposób.

W północnej części gminy od lat kształtują się rozległe kompleksy leśne. Cenne przyrodniczo są także tereny dolin rzecznych. Dzięki ochronie prawnej części z nich przewiduje się zachowanie ich charakteru w niezmienionej formie. Jest to szczególnie ważne dla zmieniającego się klimatu.

Wśród innych zmian zachodzących w środowisku wyróżnić można zmiany w rzeźbie terenu, zachodzące na obszarach narażonych na występowanie ruchów masowych, niekorzystne procesy erozyjne na obszarach rolniczych, zlokalizowanych na stromych stokach, gdzie w skutek likwidacji roślinności dochodzi do zintensyfikowanego wymywania bądź wywiewania wierzchniej warstwy gleby.

5.5. Ocena stanu oraz zagrożeń środowiska oraz możliwości ich ograniczania

5.5.1. Stan wód powierzchniowych

Stan czystości wód powierzchniowych na obszarze miasta kontroluje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do ustawy Prawo Wodne. Prowadzony monitoring ma na celu pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych.

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (2022) we wszystkich 6 jednolitych częściach wód powierzchniowych na obszarze gminy, stan ogólny określany był jako zły. Ocenę stanu wszystkich JCWP na terenie gminy przedstawiono w tabeli 7.

Tab. 7. Ogólna ocena stanu JCWP na terenie gminy Jasło

Numer	Nazwa	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Stan ogólny
RW200007218299	Ropa od Sitniczanki do ujścia	zły stan ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły
RW200007218529	Bieździada	umiarkowany stan ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły
RW200006218719	Wisłoka od Ropy do Pot. Chotowskiego	umiarkowany potencjał ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły
RW200007218199	Wisłoka od Ryja do Ropy	słaby stan ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły
RW200007218499	Jasiołka od Panny do ujścia	umiarkowany stan ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły
RW200007226399	Wisłok od Czarnego Potoku do Stobnicy	słaby stan ekologiczny	poniżej dobrego	zagrożona	zły

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2022)

5.5.2. Stan wód podziemnych

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły (2022)* Jednolita część wód podziemnych (JCWPd) nr 151 (PLGW2000151) oraz nr 152 (PLGW2000152) cechuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Nie są one zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Jakość wód Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 433 jest na ogół dobra (klasa II i III), lecz nietrwała z uwagi na brak naturalnej izolacji przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Lokalnie stwierdzono obecność w wodach podziemnych podwyższonych stężeń żelaza i manganu. Pod względem przydatności do spożycia wody te nie wykazują przekroczenia dopuszczalnych dla wód pitnych stężeń azotanów.

Głębokość występowania głównego poziomu wodonośnego, typ naturalnej izolacji oraz jej miąższość, a także rodzaj ognisk zanieczyszczeń i intensywność ich oddziaływania są najważniejszymi czynnikami wpływającymi na ocenę zagrożenia wód podziemnych.

Na terenie gminy najbardziej zagrożone są wody podziemne czwartorzędowego poziomu wodonośnego, znajdujące się w dolinach rzecznych. Ich stopień zagrożenia ocenia się na bardzo wysoki ze względu na brak ciągłej pokrywy utworów izolujących chroniącej poziom wodonośny od wpływów zewnętrznych oraz kontakt hydrauliczny płytko zalegającego zwierciadła wód tego poziomu z zanieczyszczonymi wodami powierzchniowymi.

Stopień zagrożenia wód podziemnych dla piętra paleogeńskiego i paleogeńsko-kredowego został określony jako średni z uwagi na małą, niewystarczającą miąższość izolujących utworów zwietrzelinowych oraz z uwagi na sposób zagospodarowania terenu: zalesienie, użytkowanie rolnicze oraz brak ognisk zanieczyszczeń związanych z lokalizacją obiektów potencjalnie uciążliwych.

Najważniejszymi ogniskami zanieczyszczeń na terenie gminy są: obiekty z działalności sektora komunalno-bytowego (bezodpływowe zbiorniki na niesztosy, nieszczelna sieć kanalizacyjna), drogi i węzły komunikacyjne, zanieczyszczone wody powierzchniowe.

5.5.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Długość sieci wodociągowej w gminie Jasło w 2023 roku, według danych BDL GUS, wyniosła 24,1 km i docierała do 5 608 mieszkańców, co stanowi ok. 35% ludności gminy. Pozostali mieszkańcy korzystają ze studni kopanych. W ostatnich latach obserwuje się obniżenie poziomu wód gruntowych, skutkujące okresowymi ograniczeniami w dostępie do wody pitnej.

Na terenie gminy zlokalizowanych są 23 ujęcia wód podziemnych. Dla 20 ujęć wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej. Nie wyznaczono stref ochrony pośredniej. Na obszarze opracowania zlokalizowane są także dwa ujęcia wód powierzchniowych.

Tab. 8. Ujęcia wód podziemnych w gminie Jasło

Lp.	Miejscowość	Nr działki ewidencyjnej	Nazwa	Strefa ochrony bezpośredniej
1.	Bierówka	234/2	B-1	tak
2.	Jareniówka	239	S-1	tak
3.	Łaski	217	L-1	tak
4.	Opacie	340/2	O-2	nie
5.	Opacie	437	O-1	tak
6.	Osobnica	1037	Os-4	tak
7.	Osobnica	1582/3	Osm-1	tak
8.	Osobnica	1583/1	S-1	tak
9.	Osobnica	1593	Os-3	tak
10.	Osobnica	3453/1	S-3	tak
11.	Szebnie	123	S-1	tak
12.	Szebnie	161	S-2	tak
13.	Szebnie	626	S-3	tak
14.	Szebnie	798/3	S-1	tak
15.	Szebnie	1171	S-1	nie
16.	Szebnie	1189/2	S-1	tak
17.	Trzcinica	1791/15	-	tak
18.	Trzcinica	1892/4	T-1	nie
19.	Warzyce	1323/3	Wi-1	tak
20.	Wolica	302	S-1	tak
21.	Zimna Woda	52/3	Z1	tak
22.	Zimna Woda	52/4	Z-2	tak
23.	Zimna Woda	121/21	Sk-2	tak

Źródło: Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

Tab. 9. Ujęcia wód powierzchniowych w gminie Jasło

Lp.	Miejscowość	Nr działki ewidencyjnej	Ciek
1.	Trzcinica	2079	Ropa
2.	Trzcinica	2079	Ropa

Źródło: Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

W 2023 r. długość sieci kanalizacyjnej w gminie Jasło, według danych BDL GUS, wynosiła 291,9 km i korzystało z ok. 82% mieszkańców. Ścieki z miejscowości Brzyście, Gorajowice, Niegłowice, Jareniówka z Barzykówką, Łaski-Sobniów, Warzyce, Wolica oraz Żółków odprowadzane są do oczyszczania w Oczyszczalni Ścieków w Jaśle. Ścieki z miejscowości Bierówka, Chrzastówka, Niepla, Szebnie i Zimna Woda dostarczane są do Oczyszczalni Ścieków w Szebniach. Miejscowości Trzcinica i Osobnica połączone są z Oczyszczalnią Ścieków w Trzcinicy. Mieszkańcy gminy, którzy nie są obsługiwani przez sieć kanalizacyjną gromadzą nieczystości w zbiornikach, następnie wywożone są one pojazdami asenizacyjnymi.

5.5.4. Zagrożenie powodziowe

Dla obszaru Gminy Jasło sporządzone zostały mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego w ramach programu ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami) opracowanych przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Na podstawie wykonanych analiz i obliczeń określono zasięg przestrzenny zalewu w dolinie rzek: Wiśłoka, Ropa, Bendarka, Dębownica, Dopływ z Olszyn, Jasiołka oraz Młynówka dla wód o przepływach prawdopodobnych Q0,2% (raz na 500 lat), Q1% (raz na 100 lat) oraz Q10% (raz na 10 lat).

Dodatkowo w obszarach opracowania, które sąsiadują z mniejszymi ciekami wodnymi mogą mieć miejsce lokalne podtopienia podczas wiosennych roztopów i letnich ulew.

5.5.5. Stan powietrza atmosferycznego i źródła jego zanieczyszczeń

W raporcie za 2023 rok Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie opublikował wyniki monitoringu stężenia substancji mających wpływ na stan powietrza. Zgodnie z przyjętą metodyką województwo podkarpackie zostało podzielone na 2 strefy: Miasto Rzeszów (obejmującą tereny stolicy województwa) i strefę podkarpacką (obejmującą pozostały obszar województwa podkarpackiego). Teren opracowania znalazł się w granicach strefy podkarpackiej. Na podstawie przeprowadzonego monitoringu i analizy pozyskanych danych w strefie, większość substancji mieściła się w normach kryterium ochrony zdrowia ludzi i zaliczono je do klasy A. Substancje niezaliczone do klasy A to: Benzo(a)piren oraz ozon w przypadku celu długoterminowego.

Tab. 10. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej za rok 2024 – kryterium ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	O ₃ cel długoterminowy	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5
Strefa podkarpacka	A	A	A	A	A	A	A	D2	A	A	A	C	A

Źródło: GIOŚ 2025, Ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim za 2024 r.

Wartości benzo(a)pirenu związane są z emisją zanieczyszczeń sektora komunalno-bytowego (emisja zanieczyszczeń w okresie zimowym).

Dla strefy podkarpackiej przeprowadzono dodatkowo ocenę jakości powietrza dla kryterium ochrony roślin. Ze względu na jakość powietrza pod względem ochrony roślin nie wystąpiły przekroczenia wśród substancji monitorowanych tj.: dwutlenek siarki, tlenków azotu oraz ozonu. Jednak odnotowano przekroczenia wartości ozonu dla celu długoterminowego i nadano mu klasę D2.

Tab. 11. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej za rok 2024 – kryterium ochrony roślin

Nazwa strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń			Klasa celu długoterminowego
	SO ₂	NO _x	O ₃	O ₃
Strefa podkarpacka	A	A	A	D2

Źródło: GIOŚ 2025, Ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim za 2024 r.

Gmina Jasło położona jest w obrębie ważnych międzynarodowych tras komunikacyjnych. Głównym powiązaniem komunikacyjnym gminy są: droga krajowa nr 28 relacji Zator-Medyka (granica państwa), drogi wojewódzkie nr 992 (Jasło-dawne przejście graniczne Ożenna-Niżna Polianka ze Słowacją) i nr 988 (Babica-Warzyce). W związku z powyższym na analizowanym obszarze źródłem zanieczyszczeń powietrza jest ruch samochodowy. Okresowo występująca emisja toksycznych substancji z indywidualnych kotłowni używanych w gospodarstwach domowych, może przyczynić się do spadku jakości powietrza w okresach grzewczych. Dodatkowo na stan powietrza atmosferycznego w gminie mogą mieć wpływ zanieczyszczenia przenoszone przez wiatry z terenu miasta Jasło.

5.5.6. Zagrożenie osuwiskowe

Obszar Karpat fliszowych ze względu na budowę geologiczną i charakter ich rzeźby, należy do najbardziej zagrożonych na zjawiska geodynamiczne w Polsce. Osuwiska na terenie gminy, związane są przede wszystkim z wychodniami łupków pstrych warstw krościeńskich. Szczególnie narażone są obszary, gdzie dominują łagodne upady warstw zgodne z nachyleniem zbocza. Osuwiska powstają również wtedy, gdy bardziej odporne na wietrzenie warstwy (piaskowce) spoczywają na mniej odpornych (łupki). Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym tworzeniu się tego typu ruchów masowych jest płaszczyna nasunięcia, wzdłuż której skały są rozluźnione i dlatego mają możliwość nasycenia się wodą. Do aktywizacji osuwisk przyczyniają się zjawiska klimatyczne, a także działalność człowieka.

Największa koncentracja osuwisk w gminie występuje na terenie Pogórza Strzyżowskiego. Obszary objęte ruchami masowymi znajdują się także na terenie Pogórza Ciężkowickiego, Pogórza Jasielskiego oraz na lewym brzegu Racioszki na terenie Obniżenia Gorlickiego. Gmina została objęta projektem Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej, którego celem jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Projekt ma także za zadanie wspomaganie władz lokalnych w wypełnianiu obowiązków dotyczących problematyki ruchów masowych, wynikających z obowiązującego prawa.

5.5.7. Hałas

Klimat akustyczny na obszarze opracowania warunkują takie czynniki jak natężenie ruchu samochodowego i jakość sieci drogowej, w mniejszym stopniu – ilość i zagęszczenie zabudowy oraz występowanie zakładów usługowych, przemysłowych, terenów rekreacyjnych.

Istotnym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch samochodowy odbywający się na drodze krajowej nr 28 relacji Zator-Medyka, drodze wojewódzkiej nr 992 i nr 988. Uciążliwości powstają także wzdłuż linii kolejowych nr 106 i nr 108. Dodatkowo na klimat akustyczny gminy wpływają zakłady przemysłowe, szczególnie te, które zlokalizowane są w pobliżu budynków mieszkalnych. Źródłem hałasu są także linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia. Poza wymienionymi źródłami hałasu, na terenie opracowania nie ma innych istotnych źródeł, które mogą przyczynić się do przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu.

5.5.8. Gospodarka odpadami

Podmiotem odpowiedzialnym za funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami jest gmina Jasło, organizując przetarg na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych przez firmę wybraną w trybie przetargu nieograniczonego. Za odbiór i transport odpadów komunalnych w gminie Jasło odpowiedzialna jest firma Produkcja Handel Usługi „EKOMAX” Jerzy Kotulak, ul. Hankówka 28, 38-200 Jasło (stan na 2024 r.). Odpady niesegregowane są zagospodarowywane przez instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych – sortowania odpadów komunalnych zmieszanych i z selektywnej zbiórki w Wolicy. Pozostałości z sortowania odpadów komunalnych składowane są na Składowisku Paszczyzna w gminie Dębica. Bioodpady stanowiące odpady komunalne są zagospodarowywane głównie w przydomowych kompostownikach. Pozostałe bioodpady odbierane w ramach gminnego systemu gospodarki przekazywane są do instalacji przeznaczonej do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów – kompostowni osadów i biokomponentów KOMWITA w Leżajsku.

W systemie gospodarki odpadami działa również Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Segregowanych znajdujący się w miejscowości Wolica. Mieszkańcy Gminy Jasło do PSZOK-a mogą przekazywać wyszczególnione odpady komunalne zebrane selektywnie takie jak: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, opony, odpady tekstyliów i odzieży, odpady budowlane i rozbiórkowe z gospodarstw domowych.

W 2023 roku z terenu gminy Jasło odebrano 1 414,98 Mg niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych. Gmina w tym okresie osiągnęła poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 47,26%. Stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcenia do masy odpadów wytworzonych na terenie gminy wyniósł 30,52%.

5.5.9. Bariery antropogeniczne dla powiązań ekologicznych oraz zagrożenia dla form ochrony przyrody

Główną barierą antropogeniczną dla powiązań ekologicznych na obszarze gminy Jasło jest sieć drogowa, w szczególności droga krajowa oraz drogi wojewódzkie. W mniejszym stopniu powiązaniom ekologicznym zagrażają drogi powiatowe i gminne. Bariery istnieją także wzdłuż linii

kolejowych. Niebezpieczeństwo stanowi także zwarta zabudowa, w szczególności kształtująca się wzdłuż cieków wodnych. Zagrożeniem dla flory i fauny obszarów chronionych są zanieczyszczenia powietrza, wód, gleby, a także zmiany stosunków wodnych. W celu minimalizowania zagrożeń dla powiązań ekologicznych uznaje się za sprawę priorytetową zachowanie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne jest ograniczenie zabudowy dolin rzecznych, wprowadzania obiektów kubaturowych na terenach pełniących wyłącznie funkcje ekologiczne (las, rozległe otwarte kompleksy łąk i pól). Niedopuszczalne jest grodzenie w obrębie koryt rzecznych.

6. Wstępna prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku

Gmina Jasło jest obszarem w przeważającej części typowo wiejskim i nie przewiduje się, aby w tym aspekcie w najbliższych latach zachodziły istotne zmiany. Większą część obszaru opracowania zajmują tereny rolnicze. Możliwa jest zmiana struktury agrarnej (m.in. wielkość powierzchni gospodarstw) oraz rodzaj uprawianych roślin. Na obszarach nieużytkowanych rolniczo będzie postępować sukcesja wtórna. W dolinach rzecznych na skutek zmiennych stanów wód gruntowych oraz dopływu substancji biogennych może stopniowo dochodzić do przekształcania siedlisk. Proces eutrofizacji będzie dostrzegany w miejscach zanieczyszczonych ściekami komunalnymi oraz spływami z intensywnie nawożonych pól.

Ocenia się, że dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjnej będzie przebiegał w umiarkowanym tempie. Nie obserwuje się tu intensywnej presji urbanistycznej – zdecydowaną większość powierzchni gminy stanowią otwarte użytki rolne.

Na obszarze gminy miejscowo obowiązują aktualnie ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które określają sposób gospodarowania na przedmiotowych terenach i na ich podstawie, będzie następował rozwój przestrzenny, zgodnie z określonymi funkcjami. W pozostałych miejscach rozwój zabudowy będzie oparty o decyzje o warunkach zabudowy. Dalsze zmiany zachodzące w środowisku będą uwarunkowane m.in. możliwościami prawnymi zagospodarowania terenów.

Na obszarze gminy miejscowo obowiązują aktualnie ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które określają sposób gospodarowania na przedmiotowych terenach i na ich podstawie, będzie następował rozwój przestrzenny, zgodnie z określonymi funkcjami. W pozostałych miejscach rozwój zabudowy będzie oparty o decyzje o warunkach zabudowy. Dalsze zmiany zachodzące w środowisku będą uwarunkowane m.in. możliwościami prawnymi zagospodarowania terenów.

7. Ekofizjograficzne uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego

7.1. Strefy przyrodnicze

Obszary predysponowane pod funkcję przyrodniczą to tereny zlokalizowane w obrębie istniejących kompleksów leśnych, obszary osuwiskowe i narażone na występowanie ruchów masowych, powierzchnie stromych stoków, doliny wciosowe oraz strefy brzeżne cieków.

Strefy przyrodnicze na obszarze gminy Jasło obejmują przede wszystkim większe kompleksy leśne oraz doliny rzeczne wraz z łąkami i pastwiskami. Ochroną należy objąć również śródpolne zadrzewienia, pełniące istotne funkcje ekologiczno-krajobrazowe. Ważne jest zachowanie drożności korytarzy ekologicznych zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych oraz stref ekotonowych pomiędzy

lasem a krajobrazem otwartym, charakteryzujących się znaczącą bioróżnorodnością. Wiodąca, ochronna funkcja lasów winna stanowić podstawę dla ograniczenia ich roli produkcyjnej i dostosowania do funkcji rekreacyjnej.

Do strefy przyrodniczej proponuje się włączyć:

- zwarte kompleksy leśne wraz ze strefą ekotonową,
- obszary leśno-łąkowe,
- dolinę Wisłoki oraz jej dopływów,
- mniejsze cieki wodne stanowiące dopływy wyżej wymienionych,
- otwarte tereny łąk i pastwisk stanowiące lokalne korytarze migracji fauny i flory,
- zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, pasma zagajników, łąk, zarośli, mniejszych terenów zalesionych, jary i wąwozy.

7.2. Strefa rolnicza

Strefa rolnicza stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gminy. Zaliczono tu: rozległe grunty orne, łąki, pastwiska oraz sady wraz z obiektami przyrodniczymi typu oczka śródpolne, zadrzewienia i zakrzewienia. Pod uprawy wskazywane są przede wszystkim powierzchnie gleb najwyższych klas w gminie (II-IIIb), które nie zostały dotychczas zabudowane.

Do strefy rolniczej proponuje się włączyć przede wszystkim niezalesione grunty klas bonitacyjnych II-IIIb, zlokalizowane przede wszystkim na stokach o nachyleniu do 10°. Takie tereny kształtują się w dolinach rzecznych oraz wokół zabudowań poszczególnych miejscowości w gminie.

7.3. Warunki lokalizacji zabudowy

Strefy dogodnej lokalizacji zabudowy są wyznaczane na podstawie uwarunkowań geologiczno-inżynierskich, rodzaju i stanu gruntów, ukształtowania powierzchni terenu, głębokości występowania zwierciadła wód podziemnych, użytkowania obszaru, uwarunkowań przyrodniczych. Ograniczeniami dla zabudowy jest występowanie lasów, a także gleb chronionych klas I-III. Tereny o ograniczonych możliwościach lokalizacji zabudowy występują również w dolinach rzecznych (szczególnie w strefach zagrożonych występowaniem powodzi).

Do objęcia strefą zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej proponuje się tereny zlokalizowane w obrębie miejscowości w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, na gruntach o korzystnych warunkach geologiczno-inżynierskich.

Obszar gminy można podzielić ze względu na możliwości lokalizacji budowy na:

- obszary wskazane dla rozwoju osadnictwa – obejmujące tereny równinne, dolinne (z zachowaniem ciągów ekologicznych wzdłuż rzek, poza obszarami narażonymi na występowanie powodzi), wierzchowiny oraz południowe stoki wyniesień, zabudowa może być wprowadzona na terenach nie pełniących istotnych funkcji ekologicznych; możliwe jest ustalenie terenów mieszkaniowych również jako uzupełnienie funkcji rolniczej;
- obszary mniej korzystne i niekorzystne dla rozwoju osadnictwa – obejmują: tereny o płytkim zaleganiu wód podziemnych, stoki o nachyleniu do 20% oraz kompleksy rolne o wysokich klasach bonitacyjnych (II-III),
- obszary o niekorzystnych uwarunkowaniach dla rozwoju osadnictwa – obejmują tereny osuwiskowe, na których budownictwo mieszkaniowe powinno być całkowicie zabronione, a budownictwo drogowe wykonywane tylko w ostateczności, przy zastosowaniu wszelkich możliwych rozwiązań zabezpieczających; na obszarach zagrożonych możliwością powstania

ruchów masowych należy bezwzględnie sporządzać dokumentacje geologiczno-inżynierskie przed przystąpieniem do jakichkolwiek prac budowlanych i od wyników tych dokumentacji uzależnić ostateczną decyzję o podjęciu prac budowlanych lub rezygnacji z nich. Ograniczeniem dla zabudowy są także strome zbocza – o nachyleniu pow. 20%, w szczególności w rejonie o znacznych walorach przyrodniczych, obszary źródliskowe, doliny rzek i potoków stanowiące szlaki migracji zwierząt oraz rejon zagrożone wystąpieniem powodzi i podtopień. Obszary, które proponuje się wyłączyć z lokalizacji jakiejkolwiek zabudowy z uwagi na ich cenne wartości przyrodnicze i pełnienie ważnych funkcji środowiskotwórczych (zwarte kompleksy leśne, ekosystemy wodne, stanowiska występowania roślin i zwierząt objętych ochroną prawną).

7.4. Strefy turystyczne

Lokalizacja zabudowy rekreacyjnej i turystycznej możliwa jest na terenach, gdzie warunki ekofizjograficzne dopuszczają lokalizację budynków, pod warunkiem zapewnienia odpowiednich rozwiązań w zakresie odprowadzania ścieków i odbioru odpadów. Funkcje tą w szczególności mogą pełnić tereny usytuowane w sąsiedztwie lasów i obszarów prezentujących wysokie walory krajobrazowe m.in. doliny rzeczne. Preferowanym kierunkiem rozwoju turystyki na terenie gminy jest agroturystyka. Do strefy turystycznej włącza się wyznaczone szlaki turystyczne. Wskazane w ekofizjografii szlaki nie wykluczają możliwości wytyczenia nowych tras.

7.5. Przemysł

W gminie możliwy jest rozwój zakładów przetwórstwa produktów rolnych oraz innych, na terenach wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę techniczną oraz charakteryzujących się korzystnymi warunkami dla lokalizacji obiektów budowlanych.

Na terenie gminy znajdują się eksploatowane złoża ropy naftowej. Na terenie gminy zaleca się rozwój w kierunku prowadzenia działalności wydobywczej w zakresie istniejących obszarów i terenów górniczych.

Zabudowa przemysłowa może być lokalizowana poza wyznaczonym systemem przyrodniczym gminy, na obszarach o niższych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i korzystnych warunkach gruntowo-wodnych, szczególnie w sąsiedztwie istniejących zakładów produkcyjnych.

7.6. Komunikacja

Sieć dróg na terenie opracowania w chwili obecnej zaspokaja potrzeby mieszkańców. W przypadku rozwoju terenów mieszkaniowych możliwa jest budowa nowych ciągów transportowych o charakterze lokalnym lub dojazdowym (m.in. w celach dojazdu do posesji). Wskazane jest również prowadzenie okresowych przeglądów technicznych oraz remontów istniejących dróg publicznych, ze względu na ograniczanie uciążliwości akustycznej terenów podlegających ochronie przed hałasem.

8. Wnioski i wytyczne do dokumentów planistycznych

I. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI

Na terenach o znaczących walorach środowiskowych, dla których predysponowaną formą zagospodarowania jest funkcja przyrodnicza, należy ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur przyrodniczych. W tym celu przyjmuje się główne kierunki ochrony środowiska przyrodniczego:

- przestrzeganie zakazów wynikających z aktów prawnych form ochrony przyrody;
- objęcie ochroną obszarów węzłowych, lokalnych korytarzy ekologicznych oraz sięgaczy ekologicznych przed lokalizacją zabudowy;
- zakaz form użytkowania terenu stwarzających zagrożenia dla funkcji ekologicznych;
- bezwzględna ochrona cennych siedlisk i zbiorowisk roślinnych;
- zachowanie drożności powiązań ekologicznych;
- kształtowanie i ochrona mozaiki siedliskowej, sprzyjającej ochronie różnorodności biologicznej;
- zakaz tworzenia nasypów i grodzienia poprzecznie do osi dolin rzecznych;
- użytkowanie obszarów objętych ochroną prawną w ograniczonym zakresie, sprzyjającym zachowaniu walorów przyrodniczych, dla ochrony których zostały wyznaczone;
- ustalenie wysokiej powierzchni biologicznie czynnej dla terenów o najcenniejszych walorach przyrodniczych;
- prowadzenie polityki zalesień najsłabszych gruntów zwłaszcza w strefach przyleśnych;
- kształtowanie granicy lasów, mających na celu wyrównanie na styku las-pole, zaś na styku las-łąka kształtowanie enklaw niezalesionych i polan;
- objęcie ochroną:
 - lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania,
 - użytków zielonych i zalesień przed przekształceniem w pola uprawne.

Kształtowanie przestrzeni na obszarach przyrodniczego systemu gminy powinno uwzględniać:

- ochronę przed uszczuplaniem powierzchni węzłów ekologicznych oraz korytarzy ekologicznych,
- ochronę przed zmianą przeznaczenia w obrębie węzłów ekologicznych i łącznikowych na użytkowanie zagrażające ich prawidłowemu funkcjonowaniu,
- działania prowadzące do ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a także wzbogacania składu gatunkowego flory i fauny.

Ponadto dla przeciwdziałania czynnikom zagrażającym środowisku przyrodniczemu należy podjąć kompleksowe działania prowadzące do:

- objęcia ochroną rezerwatową najcenniejszych wartości przyrodniczych,
- wprowadzania rolnictwa ekologicznego,
- uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej,
- ograniczenia lokalnej emisji pyłów, gazów i ścieków,
- ograniczenia degradacji gleb,
- stworzenia prawidłowej organizacji różnych form ruchu turystycznego,

- stworzenia sieci monitoringu zanieczyszczeń powietrza i wód – dla zidentyfikowania źródeł zagrożenia i oceny skutków działań ochronnych,
- ochrona i zachowanie trwałości lasów.

I. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

- ograniczenie niskiej emisji ze spalania węgla w piecach domowych:
 - zmiana systemu ogrzewania z użyciem tradycyjnego paliwa na ekologiczne, wycofanie z użytkowania kotłów i pieców węglowych o złym stanie technicznym i niskiej sprawności cieplnej;
 - modernizacja systemów grzewczych i docieplenie budynków, w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną;
 - popularyzacja energii ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu mikroinstalacji OZE;
- utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych.

II. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM

- modernizacja dróg publicznych, poprawa stanu nawierzchni;
- utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych.

III. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH ORAZ TERENÓW ZAGROŻONYCH POWODZIĄ

- w celu zapewnienia warunków do realizacji celów środowiskowych zawartych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, Prawie wodnym oraz Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły:
 - zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania zanieczyszczeń do gleby i wód;
 - zapobieganie pogarszaniu oraz poprawa stanu wód;
 - ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnienie równowagi między poborem a zasileniem wód, tak by osiągnąć cel: dobry stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych;
- zakaz rolniczego wykorzystywania ścieków, zakopywania przeterminowanych środków ochrony roślin, odwadniania użytków zielonych oraz budowy i rozbudowy obiektów które pogorszyłyby stan sanitarny wód;
- odpowiednia gospodarka wodno-ściekowa:
 - rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej;
 - rozbudowa sieci wodociągowej;
 - w przypadku braku możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej stosowanie odpowiednich indywidualnych rozwiązań magazynowania ścieków np. szczelnych zbiorników (szamb);
 - utrzymanie w należyтым stanie technicznym ujęć wody;
 - eliminacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków do wód i gruntu;
 - sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia ścieków komunalnych z układu osadniczego i z gospodarstw rolnych;
- zakaz składowania odpadów na obszarach pozbawionych naturalnej warstwy izolacyjnej

- gruntu i w miejscach do tego nieprzeznaczonych;
- niezabudowywanie dolin, zwłaszcza w sąsiedztwie koryt i unikanie regulacji rzek;
- ograniczenie lokalizacji nowych obiektów budowlanych w granicach obszarów zagrożenia powodziowego.

IV. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB

- ograniczenie przeznaczania dużych obszarów gruntów klasy II-III na cele nierolnicze;
- racjonalne stosowanie wapna, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych, zakaz składowania bezpośrednio na ziemi nawozów, pasz, obornika i innych substancji wykorzystywanych w rolnictwie;
- wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg, miedz i lokalnych obniżień;
- ochrona istniejących zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- stosowanie w krajobrazie rolniczym w zadrzewieniach rodzimych gatunków drzew i krzewów, zgodnie z siedliskiem;
- prowadzenie zabiegów przeciwoerozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną);
- promowanie rolnictwa ekologicznego.

V. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH

- ze względu na dominację rolniczo-przyrodniczego krajobrazu gminy objęcie ochroną obszaru przed rozpraszaniem zabudowy, lokalizacją obiektów nieharmonijnych z krajobrazem,
- zachowanie istniejących otwarc widokowych;
- ochrona krajobrazu kulturowo-przyrodniczego – kształtowanie terenu, zieleni (w szczególności starodrzewia), wprowadzeniu nowych elementów krajobrazowych, podnoszących wartość estetyczną terenu i podkreślających związek przestrzenny z założeniami urbanistycznymi;
- zachowanie najcenniejszych elementów krajobrazu naturalnego,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i tożsamości kulturowej,
- wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu i podniesienia atrakcyjności turystycznej przestrzeni gminy.

VI. WSKAZANIA W ZAKRESIE TERENÓW OSUWISKOWYCH I ZAGROŻONYCH WYSTĄPIENIEM RUCHÓW MASOWYCH

- w przypadku terenów osuwiskowych ograniczenie zabudowy w miejscu możliwego osuwania się mas ziemnych oraz w bezpośrednim sąsiedztwie w celu eliminacji ryzyka uaktywnienia;
- w przypadku terenów osuwiskowych budownictwo drogowe może być wykonywane tylko w ostateczności, przy zastosowaniu wszelkich możliwych rozwiązań zabezpieczających;
- na terenach zagrożonych wystąpieniem ruchów masowych należy bezwzględnie sporządzać dokumentacje geologiczno-inżynierskie przed przystąpieniem do jakichkolwiek prac budowlanych i od wyników badań uzależnić ostateczną decyzję o podjęciu prac budowlanych lub rezygnacji z nich.

Załączniki

1. Załącznik graficzny do opracowania ekofizjograficznego Jasło – skala 1: 20 000

Dokumenty i materiały źródłowe

Akty prawne uwzględnione w opracowaniu

- Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043) (2008/25/WE) (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 12 str.383);
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE L z dnia 220 grudnia 2000 r.) tzw. Ramową Dyrektywę Wodną;
- Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa);
- Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory);
- Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej);
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. Nowy Jork.1992.05.09 (Dz. U. 1996, Nr 53, poz. 238);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2014 poz. 1713);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2019, poz. 2149);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 nr 155 poz. 1298);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz. U. 2016 poz. 1395);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz. U. 2007 Nr 121 poz. 840);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz.1031);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz.112);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019, poz. 1839);
- Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 roku w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz.U. 2019 poz. 1311);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839);
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 105);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 733);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 1292 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2024 poz. 54 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 1130 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. 2025 r. poz. 567);
- Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. 2024 r. poz. 82);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.);
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (t.j. Dz. U. 2018 poz. 1235);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1290);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 1587 ze zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.).

Materiały źródłowe

- *Bank Danych o Lasach*, <http://www.bdl.lasy.gov.pl/>;
- *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/>
- *Biuletyn monitoringu klimatu Polski – rok 2010 oraz 2023*, <https://klimat.imgw.pl/pl/biuletyn-monitoring/>;
- Centralny rejestr form ochrony przyrody <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>;
- *Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Geoserwis mapy*, <http://www.geoserwis.gdos.gov.pl/>;
- <https://mapy.geoportal.gov.pl/>;
- *Informatyczny System Osłony Kraju – ISOK, mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego*, KZGW <http://www.isok.gov.pl/>;
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce*. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011;

- Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. *Regionalna Geografia fizyczna Polski*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań;’
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidlasik M., Richling A.; Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., i in., 2018, *Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data*, *Geographia Polonica*, 91, 143–170.
- Lorenc H., 2005: *Atlas klimatu Polski*, IMGW Warszawa 2005;
- Matuszkiewicz J. M., 2008: *Regionalizacja geobotaniczna Polski*, IGiPZ PAN, Warszawa;
- Państwowy Instytut Geologiczny <https://www.pgi.gov.pl>;
- *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* 2022;
- *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jasło na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022 – 2025*;
- *Raport o stanie gminy Jasło za 2024 rok*;
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim – raport wojewódzki za rok 2024*, GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Warszawa 2025;
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasło*;
- *System Osłony Przeciwoświatowej – SOPO*, PIG <http://geoportal.pgi.gov.pl>;
- *Strategia Rozwoju Gminy Jasło na lata 2021-2027*;
- *Mapa Hydrogeologiczna Polski (wraz z objaśnieniami) skala 1: 50 000*,
- *Mapa Geośrodowiskowa Polski (wraz z objaśnieniami) skala 1: 50 000*,
- *Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski (wraz z objaśnieniami) skala 1: 50 000*.

Spis rycin

Ryc. 1. Lokalizacja gminy Jasło na tle powiatów	8
Ryc. 2. Obręby ewidencyjne w granicach gminy Jasło	9
Ryc. 3. Gmina Jasło na tle mezoregionów	12
Ryc. 4. Rzeźba terenu gminy Jasło.....	14
Ryc. 5. Użytkowanie gruntów w gminie Jasło	17
Ryc. 6. Jednolite części wód powierzchniowych i główne ciekі na terenie gminy Jasło.....	19
Ryc. 7. Jednolite części wód podziemnych na terenie gminy Jasło	20
Ryc. 8. Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna).....	22
Ryc. 9. Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna).....	22
Ryc. 10. Krajobraz rolniczy gminy Jasło (źródło: fotografia własna).....	23
Ryc. 11. Rzeźba terenu w miejscowości Trzcinica (źródło: fotografia własna)	23
Ryc. 12. Napowietrzna linia wysokiego napięcia (źródło: fotografia własna).....	24
Ryc. 13. Cmentarz z czasów I wojny światowej w Bierówce (źródło: https://samorząd.gov.pl/web/gmina-jaslo)	27
Ryc. 14. Kościół w Trzcinicy (źródło: https://samorząd.gov.pl/web/gmina-jaslo).....	28
Ryc. 15. Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Marcina w Szebniach (źródło: fotografia własna).....	28
Ryc. 16. Skansen „Karpacka Troja” (źródło: https://samorząd.gov.pl/web/gmina-jaslo).....	29
Ryc. 17. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Jasło.....	31
Ryc. 18. Korytarze ekologiczne na terenie gminy Jasło.....	35
Ryc. 19. System przyrodniczy gminy Jasło	37

Spis tabel

Tab. 1. Charakterystyka złóż na terenie gminy Sanok	14
Tab. 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Jasło	16
Tab. 3. Wskaźniki klimatyczne dla okolic gminy Jasło na podstawie danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.....	21
Tab. 4. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowego Rejestru Zabytków	25
Tab. 5. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowej Ewidencji Zabytków	26
Tab. 6. Pomniki przyrody w gminie Jasło.....	34
Tab. 7. Ogólna ocena stanu JCWP na terenie gminy Jasło	40
Tab. 8. Ujęcia wód podziemnych w gminie Jasło	41
Tab. 9. Ujęcia wód powierzchniowych w gminie Jasło	42
Tab. 10. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej za rok 2024 – kryterium ochrony zdrowia ludzi.....	42
Tab. 11. Ocena jakości powietrza w strefie podkarpackiej za rok 2024 – kryterium ochrony roślin ...	43